Meander

#1 | jaargang 23
jan-feb-maa 2025

Natuur rond Schelde,
Leie en Zwalm

Oehoe ook bij ons te horen

Waarom planten verdwijnen

Boommarter in de Vlaamse Ardennen

Natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Landbouw doodt de biodiversiteit 5

1.000+soorten@Paddenbroek, een jaar later 8

Waarom planten verdwijnen 10

Kunst en wetenschap tonen het vroegere landschap van de Leievallei 14

Boommarter in de Vlaamse Ardennen 16

Natuurlijke cider uit de Everbeekse bossen 18

Oehoe ook bij ons te horen 20

Is de fluiter hier uitgezongen? 24

Visvangst Belval 28

Bijzondere waarnemingen uit Vlaamse Ardennen+ 30

Akkervogels verdienen extra aandacht 33

De 'overige' insecten 36

Kalender
p.42

Lees Meander ook digitaal

Voortaan vind je op deze bladzijde een QR-code naar een PDF versie van deze en vorige Meanders. Zo kun je sneller doorklikken naar bronnen en referenties, en kun je snel oude artikels opdiepen.

Meander

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.
Redactie redactiemeander@natuurpuntvlaamseardennenplus.be
Norbert Desmet (0494 65 33 91), Rik Desmet (0497 87 56 14),
Ellis De Vuyst (0479 433 711), Alain Baute (alain@plan42.eco)
Teksten nagelezen door André De Kimpe
Kalenderverantwoordelijke Filip Keirse (055 38 78 83, filip.keirse@telenet.be)
Cover Oehoe, uit Verrier L, (1908) – piégeage pour tous
Lay-out SomethingEllis.be, Alain Baute (alain@plan42.eco)
Oplage 4000 ex.
Druk Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Magno Volume 90 gr. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.
Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van €13 op rekening BE91 8912 5408 8476 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*.
Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Lees alle Meander edities digitaal.

FSC www.fsc.org MIX Papier | Ondersteunt verantwoord bosbeheer FSC® C014767

De toestand is ernstig, maar niet hopeloos.

Dirk Criel – voorzitter Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus

We gaan tijden tegemoet die ons niet zinnen, maar waarvoor velen de ogen sluiten, want plots is er van klimaatverandering en biodiversiteitscrisis geen sprake meer. Diegenen die ons als burgers voor rampspoed en onheil moeten behoeden laten zich door andere waarden en belangen leiden. Ze draaien klokken terug, drukken pauzeknoppen in en trekken hun eigen (groeps)belangen voor. Ze negeren botweg wetenschappers en natuurbeschermers die aan alarmbellen trekken. Opiniestukken en columns met waarschuwingen en smeekbeden om actie en bezinning worden genegeerd. Veel burgers gaan geloven dat technologische middelen de oplossingen zijn en dat het allemaal niet zo'n vaart loopt. Zonder besef van de gevolgen en in blindelings vertrouwen. Vroegere tijden bewijzen immers dat er al eerder klimaatveranderingen en uitstervingsgolven waren en kijk, mens en omgeving hebben alles overleefd en doen het sindsdien beter dan ooit.

Ook binnen Natuurpunt en de natuur- en milieubeweging als geheel is niet iedereen dezelfde mening toegedaan. Tussen beide extremen liggen tal van (on)genuanceerde standpunten. Hoe wil je als voorzitter mensen alert maken over het nakend onheil en de hoogdringendheid om niet morgen, maar nu meteen en zonder aarzeling tot maatregelen over te gaan? Je wordt algauw veroordeeld tot alarmist en pessimist. We willen het leven toch plezant houden - of niet? Tegenover de clash van onze insecten en weidevogels staat de terugkomst en opmars van onze roofdieren en -vogels. Het is maar hoe je het bekijkt. Wat weegt het meeste door? Voor mij slaat de balans in ieder geval aan de negatieve zijde door. Toekomst is er alleen voor de generalisten en niet voor de specialisten, m.a.w. zeldzame soorten verdwijnen.

Positief denken resulteert niet noodzakelijk in gepaste oplossingen. PFAS is overal – ook in ons lichaam – maar maakt ons alvast niet waterdicht bij extreme regenval. Veel van de problemen schuiven we voor ons uit met de gedachte dat er vroeg of laat een sluitende oplossing gevonden wordt. Ondertussen speelt het orkest verder terwijl het schip zinkt. Mensen die tussendoor even nadenken over de wereldproblemen, proberen bij tijd en wijle hun medeburgers wakker te schudden, maar worden algauw als pretbederver en doemdenker weggedrukt. Dus hebben populisten en betweters het voor de wind. Maar zachte heelmeesters maken stinkende wonden. Ik ben alvast benieuwd naar de technologische wonderen die waterbommen, overstromingen, stormen, windhozen, grondverschuivingen, modderstromen, biodiversiteitscrisissen, persistente vervuilingen en dies meer gaan oplossen en ons behoeden voor oprukkende zeeën en smeltende ijskappen. Hopelijk mag ik de wondere mirakels meemaken en de reddende engelen toejuichen.

Nochtans liggen de oplossingen voor het oprapen. Te beginnen met een mentaliteits- en gedragsverandering waarin we ons bezinnen en de problemen onder ogen zien. Vervolgens sturen we ons doen en laten bij. Dat kan geleidelijk aan, met een kleine moeite en zonder verlies aan levenskwaliteit - geloof me. Minder welvaart maar meer welzijn. Zodra die stap gezet, kunnen we gezamenlijk tot actie overgaan. Een deel van de oplossing ligt in natuurgebaseerde ingrepen. Die voorzien o.a. in ruimte voor water, zuivere lucht en bodemherstel. Binnen de kortste keren volgen dieren en planten de nieuwe mogelijkheden. In de plaats krijgen wij een gezondere en stabiele(re) leefomgeving en op de langere termijn – niet onbelangrijk – een lagere kostenfactuur en hogere levenskwaliteit. Daarvoor moeten we de belangen van individuen en bevoorrechte bevolkingsgroepen opzij durven schuiven.

Geen prettige boodschap bij het ingaan van dit nieuwe jaar. Maar wel een hoopvolle, zoals

dat hoort. Sluit gerust je ogen en oren als je niet van alarmisme houdt, maar schiet niet op de boodschapper en zeg niet dat je het niet geweten hebt. Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus blijft niet bij de pakken zitten en zet, meer dan ooit, in op duurzame oplossingen. We laten ons niet ontmoedigen door betweters die menen dat onze leefomgeving en de natuur exclusief aan anderen toebehoort. We gaan verder met verwerving van gronden en natuurherstel. We laten ons niet in VEN- en habitatgebieden[1] opsluiten om er met ongelijke wapens te vechten tegen ongewenste invloeden. We gaan voor het totaalverhaal en zijn niet langer tevreden met kruimels. Jij hoeft daarvoor niet meteen op de barricades te staan; het volstaat de gedachte te verspreiden dat alles nog niet verloren is, maar wel onmiddellijke actie vereist. Elk op onze manier, maar met een gezamenlijk doel.

1 VEN-gebieden zijn grote natuureenheden en natuurverbindingsgebieden die behoren tot het Vlaams Ecologisch Netwerk; habitatrichtlijngebieden zijn Speciale BeschermingsZones (SBZ) voor biotopen, planten en dieren die behoren tot het Europese Natura 2000-netwerk.

Bedankt Ellis! Welkom Alain!

Ellis volgde Jo Buysse op die 16 jaargangen van Meander voor zijn rekening nam. In 2019 verscheen het tijdschrift in een nieuw kleedje met een herkenbare stijl. We zijn Ellis bijzonder dankbaar voor het geleverde werk! Haar geduld zal af en toe wel op de proef gesteld zijn door de aanhoudende stroom aan mails en last minute correcties, maar ze leverde schitterend werk waarvoor heel veel dank!

Na onze oproep in vorig nummer reageerde Alain Baute dat hij graag ondersteuning wou geven bij de realisatie van Meander. Alain heeft een grafische achtergrond, heeft jaren ervaring in digitale en offlinecommunicatie en is sinds 15 jaar als freelancer actief binnen communicatieafdelingen. Zijn natuurkennis is hij momenteel aan het bijspijkeren via de opleiding Ecologische Tuin- en Landschapsinrichting (ETLI) van Inverde.

Voor dit nummer is de lay-out nog een duobaan met Ellis geweest, voor de volgende nummers zal Alain de lay-out alleen op zich nemen.

Welkom Dieter

Dieter Lernout versterkt vanaf december 2024 het bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen. Hij vervangt er Veerle Van Der Kelen die andere oorden opzocht.

Dieter was voordien teamcoördinator bij BIZON, een vzw die kampen organiseert voor maatschappelijke kwetsbare kinderen en jongeren, gevestigd in Gent.

Dieter is te bereiken via 0477.76.02.48 of via dieter.lernout@natuurpunt.be.

Landbouw doodt de biodiversiteit

Dat onze intensieve landbouw één van de grootste, zo niet de grootste, bedreiging is van de biodiversiteit is al langer bekend. En terwijl het in Europa eerder de goede weg leek op te gaan met maatregelen voor de biodiversiteit, worden tegenwoordig meer en meer van die maatregelen teruggeschroefd. Recent verschenen weer een aantal artikels die de bewijslast tegen de intensieve landbouw vergroten.

Rik Desmet

Dat het slecht gaat met onze akkervogels kwam in Meander al vaak aan bod. In een recent artikel[1] onderzochten wetenschappers de gevolgen van het toetreden door zeven landen in Centraal- en Oost-Europa (Bulgarije, Tsjechië, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen en Polen) tot de Europese Unie. In deze regio was de landbouw tot het begin van de 21ste eeuw minder intensief waardoor ze beschouwd werd als een belangrijk bolwerk van de biodiversiteit op landbouwgronden

Na hun toetreding tot de EU in 2004 en 2007 namen de intensiteit en productiviteit van de landbouw in deze landen toe. Maar tegelijk begonnen de populatietrends van boerenlandvogels af te nemen en de populatieniveaus bereikten lagere niveaus dan vóór de toetreding. De onderzoekers stelden vast dat een hoger kunstmestgebruik in het ene jaar zich vertaalde in een lagere relatieve rijkdom aan boerenlandvogels in het daaropvolgende jaar. Dit suggereert dat kunstmest een sleutelfactor kan zijn in de waargenomen populatieafname op lange termijn, maar dit waargenomen verband met kunstmestgebruik kan ook gewoon de invloed weerspiegelen van verschillende ongemeten aspecten van landbouwintensivering zoals bijvoorbeeld de oppervlakte braakliggende grond.

Grauwe klauwier © Rik Desmet

Er is nog een ander zeer groot gevolg van toenemende bemesting, nl. een verandering van het microklimaat in de vegetatie waardoor populaties van insecten in samenstelling wijzigen (minder soorten) en meestal ook afnemen. Daarnaast verandert ook de samenstelling van de vegetatie waardoor o.a. de diversiteit aan zaden afneemt.

Tegelijk blijkt dat de maatregelen die binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) de negatieve gevolgen van de intensivering voor de biodiversiteit moeten tegengaan, ontoereikend zijn. Men kan zich afvragen of deze ‘groene’ maatregelen uiteindelijk niet gewoon een extra subsidie zijn voor de landbouw.

Ondertussen concludeerde de Europese Rekenkamer[2] na een kritische doorlichting, waarbij de nationale landbouwplannen van Frankrijk, Spanje, Ierland en Polen meer in detail werden bekeken, dat de GLB-plannen van de lidstaten over het algemeen wel groener zijn dan in de vorige periode, maar dat ze toch niet in overeenstemming zijn met de Europese milieu- en klimaatambities. Het lopende GLB zorgde ervoor dat de lidstaten bepaalde vereisten konden uithollen, en dat ook deden. Zo werd als gevolg van de boerenprotesten (en de machtige landbouwlobby) de eis om een minimumpercentage aan bouwland niet-productief te laten (braaklegging) in 24 landen afgezwakt. Ook de doelstellingen van de Green Deal zijn onvoldoende geïntegreerd in de GLB-wetgeving.

Uit een andere studie[3] blijkt dat de gevolgen van insecticiden onvoldoende onderzocht worden.

De verschillende regelgevingssystemen voor de goedkeuring van pesticiden die overal ter wereld worden toegepast, zijn onvolledig en gebrekkig. Dit is al lang duidelijk voor

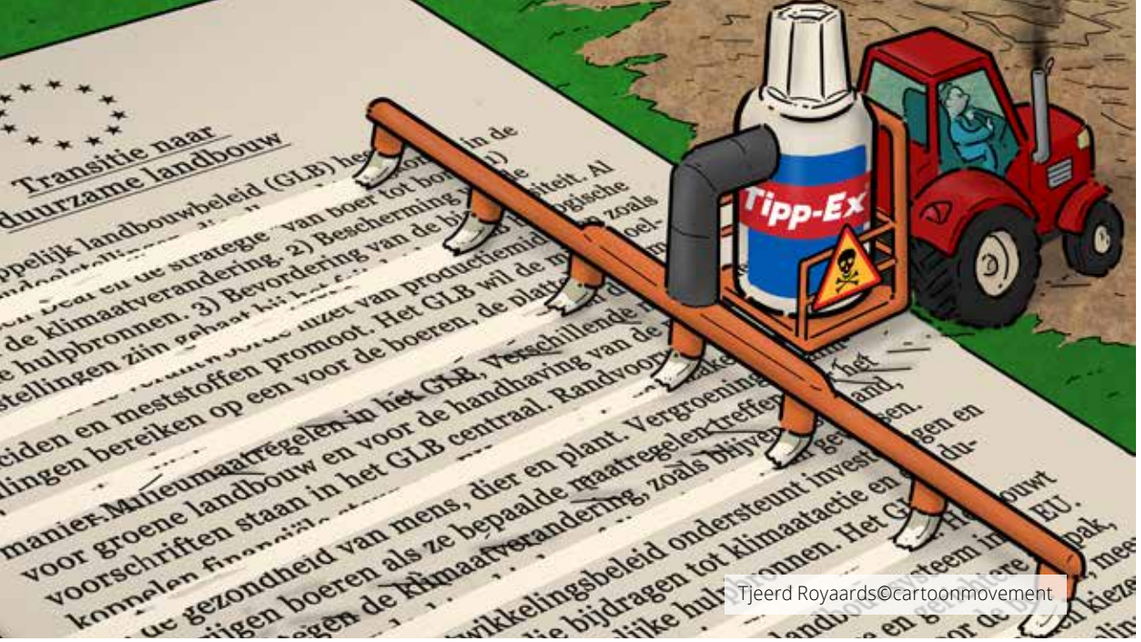

wetenschappers en het is zeer verontrustend, omdat deze regelgeving geacht wordt mensen en het milieu te beschermen tegen schade. Hoewel het EU-reguleringssysteem voor pesticiden het strengste ter wereld is, heeft het toch herhaaldelijk het gebruik van pesticiden goedgekeurd waarvan later is gebleken dat ze schade toebrengen aan mensen of in het wild levende dieren, wat uiteindelijk heeft geleid tot een verbod. Het duurt vaak tientallen jaren voordat de schade zichtbaar wordt en als een gevolg van de blootstelling wordt (h)erkend.

In deze nieuwe studie toont het Europees Laboratorium voor Moleculaire Biologie aan hoe tests van pesticiden zich richten op de dood van een dier en belangrijke niet-dodelijke effecten negeren. Als een dier, zoals bijvoorbeeld een honingbij, 48 uur na blootstelling nog in leven is, wordt aangenomen dat alles in orde is, en kan de chemische stof worden goedgekeurd voor gebruik. Het kan zijn dat de bij niet meer kan vliegen of navigeren, of dat het immuunsysteem niet meer werkt, maar dat wordt niet geregistreerd. Bovendien worden de producten apart getest en wordt niet gekeken naar het versterkend, synergetisch, effect dat de producten soms samen veroorzaken.

Regelgevende tests beoordelen enkel de ‘werkzame stof’ in een pesticide, maar er worden vaak veel extra ingrediënten toegevoegd die de toxiciteit kunnen versterken. Vreemd genoeg wordt dit niet beoordeeld. Zo werd recent bekend dat in veel Vlaams drinkwater TFA, de kleinste PFAS-variant, te vinden is. Dat is een product dat vaak toegevoegd wordt aan pesticiden.

Ook de invloed van de temperatuur wordt te weinig onderzocht. Blootstelling aan een concentratie van minder dan één deeltje per miljoen van het insecticide lindaan, bijvoorbeeld, doodde geen insecten bij 25 °C, maar doodde 79% van de insecten bij 29 °C. Dit is uiteraard relevant voor klimaatverandering en in het bijzonder voor de toenemende frequentie van hittegolven.

Er zijn pogingen gedaan om strengere regels in te voeren die ook de niet-dodelijke en chronische effecten van pesticiden beoordelen. In 2013 publiceerde de European Food Standards Agency samen met een groep onafhankelijke wetenschappers een herzien protocol voor veiligheidstesten van de effecten van nieuwe pesticiden op honingbijen, hommels en wilde bijen. Elf jaar later is het protocol nog steeds niet aangenomen vanwege hevig verzet van de pesticiden industrie.

Tenslotte toont een vierde artikel[4] aan dat neonicotinoïden ook voor vogels schadelijk zijn. Neonicotinoïden zijn veelgebruikte insecticiden in de land- en tuinbouw en liggen al meer dan tien jaar onder vuur, vanwege hun onbedoelde schadelijke effecten op verschillende organismen. Al langere tijd bestaat er bezorgdheid over de sterke impact van neonicotinoïden op insectenpopulaties, maar ze werden lang als weinig giftig voor vogels beschouwd. Een nieuwe studie toont aan dat er wél directe schadelijke effecten plaatsvinden als vogels voedsel eten dat neonicotinoiden bevat. Uit een analyse van wereldwijde gegevens uit bijna vijftig studies, aan twaalf verschillende vogelsoorten, blijkt dat neonicotinoïden een negatieve invloed hebben op vrijwel elk aspect van het vogelleven. In deze studies werden vogels door middel van hun voedsel of directe toediening blootgesteld aan neonicotinoïden, en werden meer dan duizend effecten onderzocht. Een voorbeeld van zulke effecten is een verminderde oriëntatie, waardoor migrerende vogels de weg kwijtraken. Andere effecten zijn jongen die geboren worden met complicaties, vogels met afwijkende bloedwaarden en vogels die korter leefden na blootstelling aan deze stoffen.

Hoewel neonicotinoïden binnen de EU veelal verboden zijn voor gebruik in de open land- en tuinbouw, worden ze wereldwijd nog steeds in verschillende landen toegepast. Binnen de EU zijn er bovendien uitzonderingen mogelijk, waarbij de akkerbouw via ‘noodvergunningen’ toch toestemming kan krijgen voor het gebruik ervan.

PS: Wetenschappers die zich bezighouden met het onderzoek naar de gevolgen van pesticiden betalen daar soms professioneel een prijs voor. Zo ondervond Hen Tennekes die als één van de eerste de grote gevaren van neonicotinoïden heeft belicht, na de publicatie van zijn boek ‘A disaster in the making’ (2010) overal tegenwerking. Het boek is als pdf te downloaden.

1 Reif J. *et al.*, (2024) - Accelerated farmland bird population declines in European countries after their recent EU accession - doi.org/10.1016/j.scitotenv.2024.174281
2 https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-20/SR-2024-20_NL.pdf
3 Gandara L. *et al.*, (2024), Pervasive sublethal effects of agrochemicals as contributing factors to insect decline, doi.org/10.1126/science.ado0251
4 Molenaar *et al.*, (2024) - Neonicotinoids Impact All Aspects of Bird Life: A Meta-Analysis - doi.org/10.1111/ele.14534

Vlaamse natuur is nog gevoeliger voor stikstof dan gedacht

Uit een advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) blijkt dat ruim de helft van de Vlaamse natuurtypes, zoals bossen, duinen of weilanden, nog minder stikstof aankunnen dan het Stikstofdecreet vandaag toelaat. Dat advies is echter tijdens de formatieonderhandelingen voor de Vlaamse regering niet aan bod gekomen.

Het advies werd nochtans op vraag van toenmalig omgevingsminister Demir al in november 2022 bij het INBO besteld door het Departement Omgeving. Het INBO moest op basis van de recentste wetenschappelijke inzichten uitzoeken of de zogenaamde KDW’s (kritische depositiewaarden) per natuurtype voldoen. Een KDW bepaalt de maximale hoeveelheid stikstof die een specifieke habitat of leefgebied via aanvoer uit de lucht kan verdragen, zonder dat er ernstige milieuschade optreedt.

Hoewel het advies al sinds eind augustus op het bureau van Zuhal Demir lag, negeerden de Vlaamse regeringsonderhandelaars het cruciale document

Dat er niet over het advies werd gecommuniceerd en dat het, afgaand op het regeerakkoord, ook geen rol speelde bij de supergevoelige Vlaamse onderhandelingen over de stikstofproblematiek, ligt mogelijk aan de ongelegen inhoud. Het advies verkondigt niet bepaald een blijde politieke boodschap.

Nieuwssite Apache, 10-10-2024

Advies INBO KDW: https://purews.inbo.be/ws/portalfiles/portal/112167841/INBO.A.4770..pdf

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
T. 0497 43 01 79

1.000+soorten@ Paddenbroek, een jaar later

© Robin Van Heuverswyn

Van 18 juni 2022 tot 17 juni 2023 werd een 1000+soortenjaar georganiseerd in het Paddenbroek. Dat bracht niet alleen veel volk naar het Paddenbroek, maar dat volk zocht, luisterde, telde en fotografeerde dat het een lieve lust was.

Lucia Decuyper, Natuurpunt Vlaamse Ardennen

Het resultaat mocht er zijn. De duizendste soort werd al op 8 februari 2023 gevonden en na een jaar stond de teller op maar liefst 1204 soorten, waaronder 683 soorten die niet eerder opgetekend werden in het Paddenbroek.

Dit was geen eindpunt, want we wisten dat lang niet alle soorten in het Paddenbroek geïnventariseerd waren. Veel waarnemers, fotografen en andere liefhebbers hadden gelukkig ons mooi reservaat ontdekt en bleven komen. Daar zouden ongetwijfeld nog nieuwe soorten ontdekt worden. Daarom werd een jaar na het afsluiten van het 1.000+soortenjaar@Paddenbroek een nieuwe balans opgemaakt. Het resultaat was een aangename verrassing: tussen 18 juni 2023 en 17 juni 2024 werden exact 100 nieuwe soorten waargenomen. En dat slechts een jaar nadat het reservaat grondig uitgeplozen werd.

Dat toont aan dat de dynamiek van zo'n 1000 soorten-project blijft doorwerken.

De grootste groep nieuwkomers vinden we bij de planten met 24 nieuwe soorten. In de categorie vliegen en muggen werden 23 nieuwe soorten waargenomen. Nieuwe soorten bij de andere groepen zijn: kevers (12), wantsen en cicaden (10), nachtvlinders (7), paddenstoelen (5), bijen, wespen en mieren (5), weekdieren (4), overige geleedpotigen (4), mossen en korstmossen (3) en overige insecten (3). Ook nu werden er enkele heel zeldzame soorten gevonden. Zo was er de buffelcicade die Els vond en de grofwrattige papilroosroest die Jacques op de gevoelige plaat vastlegde.

Dank aan iedereen die blijft zoeken naar nieuwe soorten in het Paddenbroek, maar gewoon komen genieten mag natuurlijk ook altijd.

Het aantal waargenomen soorten kreeg een boost door het 1.000+soortenjaar, maar daar bleef het niet bij. Een jaar na het afsluiten van het 1.000+soortenjaar waren alweer 100 nieuwe soorten toegevoegd aan de soortenlijst van het Paddenbroek.

1.000+soortenjaar@Paddenbroek! Voorbeeld van een succesvolle inventarisatie

Lezing door Lucia Decuyper

Deze lezing richt zich naar iedereen die bij het beheer van een natuurgebied betrokken is, evenals naar de geïnteresseerde natuuronderzoeker en elkeen die kennis wil maken met de enorme biodiversiteit in de Vlaamse Ardennen.

Het Paddenbroek is een natuurgebied in Kluisbergen van 12 ha groot. Om een mooi overzicht te hebben van de rijkdom van het reservaat, onderzocht de werkgroep Kluisbergen een jaar lang heel intensief het gebied.

Het beheer van een natuurgebied is soms nogal eens nattevingerwerk. Gebaseerd op gefundeerd theoretisch inzicht maar met een tekort aan data en gegevens over de soortenrijkdom. Die kennis is nochtans belangrijk om de streefbeelden aan te passen, verfijnen of verbeteren.

De lezing is een praktijkvoorbeeld. Hoe pak je zo'n inventarisatie aan? Welke middelen moet je inzetten? Welke communicatiekanalen heb je nodig? Op wie kan je beroep doen? Welke resultaten kan je verwachten?

Wat is de weerslag op het beheer en welke dynamiek en betrokkenheid ontwikkel je rond het reservaat.

Spreker is Lucia Decuyper, trekker van het project en actief binnen de Werkgroep Kluisbergen van de afdeling Natuurpunt Vlaamse Ardennen. Met uitgebreid beeldmateriaal en tabellen licht zij het project toe. De lezing is een must voor al wie begaan is met het beheer van een natuurgebied en al diegenen die hun steentje willen bijdragen aan de natuurontwikkeling in de Vlaamse Ardennen.

1.000+soortenjaar@Paddenbroek!
Lezing door Lucia Decuyper

De lezing is een organisatie van Natuurpunt Vlaamse Ardennen*plus*, Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen en Natuur & Zwalm.

Vrijdagavond 28 februari 2025 om 20u00, zaal Peerdestok A in Gemeenschapscentrum De Munk, Sportlaan 3 te Munkzwalm – Zwalm. Er is voldoende parkeergelegenheid, het centrum is zeer goed bereikbaar via het openbaar vervoer.

vincent.decroock@proximus.be

Inschrijven via: natuurpunt.be/agenda
Bijdrage (aan de kassa): 5 euro

Natuurwinkel
DE ZONNEBLOEM
Eerlijk en gezond voor mens en planeet
Open van dinsdag t.e.m. zaterdag
9-13u & 14-18u30
Parkstraat 25 - 9700 Oudenaarde - 055 31 64 30
SINDS 1976 VIND JE BIJ ONS ALLES VOOR EEN GEZONDE LEVENSWIJZE
Het grootste gamma biologische voeding in de streek. Gezonde verzorgingsproducten, kruiden en supplementen. Massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen. Ook een zeer ruim aanbod aan boeken over gezondheid, spiritualiteit, natuur en verwante onderwerpen.
Kom eens gezellig snuisteren!

Waarom planten verdwijnen

Henk Coudenys, Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen+

Dit artikel gaat niet over het grote verdwijnen – een plantensoort die regionaal uitsterft bijvoorbeeld – maar over het verdwijnen van plaatselijke populaties. Soms is de oorzaak hiervan duidelijk, vaak echter zijn we aangewezen op logisch redeneren op basis van de ecologische kennis die ons ter beschikking staat. Al dat kleine verdwijnen samen levert zijn bijdrage aan de teloorgang van de lokale biodiversiteit en voor heel wat soorten zijn het stappen die bijdragen tot hun geleidelijke verdwijning op regionale of landelijke schaal.

Ik begin dicht bij huis, letterlijk, dicht bij mijn huis. Aan de rand van de onverharde parkeerplek van mijn voertuig, groeide twintig jaar of langer ijle zegge. Dit is een zeer algemeen voorkomend cypergras dat we op allerlei vochtige, humusrijke, beschaduwde plekken kunnen vinden, vooral langs bospaden en grachten. Dat ene polletje dat uit zaad was ontkiemd dat ooit aan mijn laarzen was blijven plakken, werden er twee en daarna drie. Eventjes stonden er zelfs vier. Maar toen kwamen die verschrikkelijk hete, droge zomers van enkele jaren geleden. De zeggepolletjes verschrompelden en verdwenen. Veelzeggend is dat ze niet zijn teruggekomen na het voorbije regenjaar. Het is op hun voormalige standplaats nochtans opnieuw lekker modderig en beschaduwd en de afgevallen herfstbladeren geraken er traditiegetrouw nooit deftig opgeruimd. De oorzaak is in dit geval duidelijk: de klimaatverandering. Die ene standplaats meer of min zal echter voor zo'n algemene soort voorlopig weinig uitmaken, toch niet op korte termijn.

Tweehonderd meter verder, langs de toegangsweg naar mijn huis, vond ik enkele jaren na elkaar kleine leeuwentand. Het op paardenbloem lijkende rozetje van deze composiet is te herkennen aan zijn gaffelharen, haren die zich aan het uiteinde in tweeën splitsen. Zijn gele bloemhoofdjes staan op onvertakte stelen. In onze regio is kleine leeuwentand een behoorlijk zeldzame verschijning. We kunnen hem aantreffen in lage, open vegetaties zoals onder de draad van een intensief begraasde wei of in een frequent gemaaide wegberm of vluchtheuvel, soms ook in onbemeste gazons. Deze soort is gebonden aan eerder droge, voedselarme zandbodems en daarvan hebben we er niet zoveel in de Vlaamse Ardennen. In 2013 vond ik voor het eerst enkele plantjes in een strook kort gemaaid gras langs de omheining van een van de buren. In 2020 zag ik hem voor het laatst in een even kort gehouden grasstrook van een tussenberm, enkele meters verderop. Die grasstroken werden jarenlang gebruikt om pas herstelde grasmaaiers uit te testen. Het bedrijf dat zich hiermee bezighield, is sindsdien verhuisd en de grazige vegetatie wordt niet langer tien keer per jaar gemaaid.

Dotterbloem, Flora von Deutschland Österreich und der Schweiz (1885)

Voeg daarbij het voedselrijke slijk dat jaarlijks van de tractorbanden valt en dat na een regenbui in die grasstroken vloeit en we hebben de verklaring voor het verdwijnen van de kleine leeuwentand: de combinatie van stikstofaanrijking en het wegvallen van een onbewust uitgevoerde beheersmaatregel. De teloorgang van deze kleine populatie levert al een grotere bijdrage aan het afnemen van de lokale biodiversiteit dan in het vorige voorbeeld.

Een kleine kilometer verder groeide en bloeide minstens dertig jaar lang een flinke populatie akkermunt, in de rand van een akker waar afwisselend maïs, aardappelen en Italiaans raaigras worden geteeld. In 1990 nam ik enkele plantjes mee en liet ze verwilderen in mijn moestuin. Dankzij hun ondergrondse wortelstokken waarvan uit elke afgebroken centimeter een nieuw plantje kan groeien, houden ze hier nog steeds stand, ook al moet ik er vaak flink in wieden, opdat ze het basilicum of de bieslook niet zouden verstikken. Op hun oorspronkelijke standplaats zijn ze echter sinds enkele jaren verdwenen. Ze hadden nochtans decennialang ploegen, eggen, de concurrentie met voedergras en allerlei herbiciden overleefd. Waar de akkermunt blijkbaar niet tegenop kan is de knolcyperus die hun akkerrand heeft ingepalmd. Wie ooit door de Dragonderwegel in Nazareth passeert, kan het met eigen ogen aanschouwen: een meters brede strook knolcyperus overleeft daar alle uitgeprobeerde verdelgingsmaatregelen. Tijdens de voorbije zomer werden de aardappelen die door deze invasieve exoot overwoekerd waren niet geoogst. De hele boel werd daarentegen plat gespoten. De knolcyperus had hier echter geen erg in en bleef als enige plantensoort lekker groen. Oorzaak van het verdwijnen van deze populatie van de steeds zeldzamer wordende akkermunt: hij was niet opgewassen tegen de concurrentie van een invasieve exoot.

Ik ben een liefhebber van wilde grassen. Hun bloeiwijzen zijn van een subtiele schoonheid waar je gemakkelijk overheen kijkt, maar die je nooit meer kan negeren eenmaal je ze goed hebt bekeken. Van grote windhalm zagen we vroeger systematisch de frêle, vrolijk in de wind dansende pluimen boven de gerst en de haver uitsteken. Dit wilde grasje kwam

Grote windhalm © Gilbert De Ghesquière

zodanig massaal voor dat ik me niet kon inbeelden dat het ooit verdwijnen zou. In onze regio is het echter een zeldzaamheid aan het worden. In de directe omgeving van mijn woonplaats zag ik dit akkeronkruid voor het laatst in 2010 in zijn natuurlijke habitat. Vorig jaar vond ik na een pauze van meer dan een decennium enkele exemplaren in een omgewoeld stukje wegberm. Grote windhalm is regionaal aan het verdwijnen als gevolg van wat de boerenbond 'een betere gewasbescherming' noemt: ontsmette zaden en nieuwe herbiciden. De combinatie met de snelle opeenvolging van intensieve teelten waarbij een pas geoogste akker zo rap mogelijk terug ingezaaid wordt met Italiaans raaigras in het najaar, waarna in het voorjaar het omgekeerde gebeurt, blijkt nefast voor heel wat eenjarige soorten zoals grote windhalm.

In een natte wei naast mijn huis groeide vroeger geknikte vossenstaart. Dit doorlevende grasje maakt lange bovengrondse uitlopers met paars aangelopen bladeren en bloeistengels. Deze groeien eerst min of meer horizontaal en maken vervolgens een knik omhoog. Matig voedselrijke graslanden met een chronisch hoge waterstand vormen zijn favoriete leefmilieu. Enkele extreem droge zomers, in combinatie met de steeds grotere hoeveelheden vloeibare stront die de boer in zijn wei injecteert, zijn dit gras fataal geworden.

Het kan echter zijn dat de geknikte vossenstaart hier nog niet echt verdwenen is: mogelijk is er een zaadbank aanwezig waaruit hij opnieuw kan kiemen indien de omstandigheden het ooit weer toelaten.

Hetzelfde kan gezegd worden van de kleine populatie liggend hertshooi die sinds enkele jaren uit mijn eigen hooilandje is verdwenen. Dit tengere plantje met zijn fraaie gele bloempjes is verwant aan sint-janskruid, maar is veel kieskeuriger qua standplaats. Het heeft voedselarme, natte zandgrond nodig en een open vegetatie. Wat deze populatie fataal is geworden is de opeenvolging van te veel veranderingen na elkaar: enkele jarenlang hitte, droogte en een te lage grondwaterstand, gevolgd door lange natte periodes met gigantisch veel stikstofrijke regen, terwijl er daarenboven steeds meer afgevallen bladeren op hun groeiplaats terechtkomen en blijven liggen. De houtkant rond het hooilandje groeit immers snel. Kwetsbare planten hebben stabiele omstandigheden nodig om te overleven en die zijn er niet steeds. Maar misschien kiemen er nieuwe exemplaren als ik dat stukje grond volgend jaar ga plaggen.

Moesdistel © Gilbert De Ghesquière

Vaak is het ook minder dramatisch. Pioniersoorten zoals kleine leeuwenbek, vreemde ereprijs of gewone zandmuur zag ik de voorbije jaren komen en gaan als gevolg van de natuurlijke dynamiek waarbij kale grond na verloop van tijd terug dichtgroeit. Hun standplaatsen ontstonden ofwel ten gevolge van kleinschalige graafwerken, ofwel door het kapot sproeien van de vegetatie die er voorheen groeide. Dat laatste leidt tot de ongemakkelijke conclusie dat het gebruik van herbiciden een bijdrage levert aan de lokale biodiversiteit.

Andere keren ontkiemen plantensoorten domweg op de verkeerde plek, zoals bijvoorbeeld het geval was met de witte reseda en het smal vlieszaad dat ik in 2020 aantrof op de zandhopen en de vergravingen van een huis in aanbouw op tweehonderd meter van mijn deur. Eens het huis was afgewerkt en de tuin eromheen weer effen gelegd, waren deze planten uiteraard weer verdwenen. Een bouwwerf is nu eenmaal geen permanente zandduin.

De reden dat ik voor al deze voorbeelden dicht bij huis ben gebleven, is simpel: wat zich in je directe omgeving afspeelt, weet je. En daar kan je conclusies uit trekken. Als het om onrustwekkende verdwijningen gaat van planten die op verafgelegen plekken groeiden, is het heel wat moeilijker om te weten wat hen precies de das heeft omgedaan. Maar soms is ook dat niet onmogelijk.

Zo zag ik twee jaar geleden voor het laatst dotterbloem groeien aan de rand van een poel in de ezelsweide waar je doorheen moet als je van het uitkijkpunt in het Bosgat naar het hoofdpad van het Bos Terrijst wandelt. De dotterbloemen zijn er verdwenen als gevolg van de lage waterstanden tijdens opnieuw diezelfde droge zomers. Volwassen exemplaren van de dotterbloem kunnen het wel nog een tijdje uitzingen in geval van een tijdelijke droogte, maar trop is te veel.

Een ander voorbeeld is een verdwenen populatie van de moesdistel. Deze minst stekelige van onze inheemse distels is gebonden aan kwelzones en erg natte bodems. Het mag er voor de rest best wat ruig aan toe gaan op zijn standplaatsen: aan regelmatig maaibeheer heeft de moesdistel een broertje dood. In de zomer van 2024 deden we met de plantenwerkgroep een inventarisatie te Zegelsem. Toen we een berm van de N8 tegenover de afslag naar de dorpskern bekeken, herinnerde collega gids Dominiek Decleyre zich een grote populatie moesdistel die tien jaar geleden in de gracht en de aanpalende ruigte groeide.

Hiervan was geen spoor meer terug te vinden. De ruigte was enkele jaren geleden tot paardenwei omgedoopt en de gracht regelmatig uitgeschept en gemaaid. Exit moesdistel.

Als het om soorten gaat die een zaadbank achterlaten die nog lang kiemkrachtig blijft, is het plaatselijk verdwijnen van een populatie geen definitieve ramp. Als het echter om planten gaat wiens zaden niet alleen snel hun kiemkracht verliezen, maar die daarenboven zeer specifieke vereisten hebben qua standplaats, krijgen we een pijnlijker verhaal. In 2021 inventariseerde onze plantenwerkgroep de natte hooilanden van de oude vestingen aan de Oudenaardse Meerspoort op initiatief van collega gids Alexander Van Braeckel. Hij wist precies waar we moesten zoeken naar een van de laatste populaties in onze regio van het zeldzame moeraskartelblad. We zochten tevergeefs. De populatie stond reeds jaren onder druk door watervervuiling en stikstofaanrijking (regen is tegenwoordig immers pure stikstofbemesting). De extreem droge periodes van de voorbije jaren hadden de genadeslag betekend voor dit natte-heideplantje. Moeraskartelblad kan bij deze als uitgestorven beschouwd worden in onze regio. Ook op waarnemingen.be is al minstens twee jaar geen enkele melding meer binnengekomen uit Oost-Vlaanderen. En zo komen we toch nog uit bij het grote verdwijnen.

Koninginnenpage © Marc Espeel

Voordracht ‘Biodiversiteit in de tuin’

door Marc Espeel

Tussen Leie en Schelde organiseert op 22 juni 2025 opnieuw een open natuurtuinendag in Deinze en Nazareth waar we natuurlijke tuinen openstellen voor het publiek. Naar aanleiding daarvan zal een van de deelnemers, Marc Espeel, een lezing geven over de biodiversiteit in zijn tuin. Marc is een gepensioneerde bioloog en hij gaf deze boeiende voordracht al een keer in het Leietheater te Deinze. Twee uur lang kon hij het publiek begeesteren met foto’s van de rijkdom aan vogels, planten en insecten in zijn tuin en met concrete tips over de inrichting van de tuin, het was een prima reclame voor biodiversiteit, voor natuurlijke tuinen.

Eigenlijk is het verrassend hoeveel levensvormen men kan aantrekken, mits men de tuin natuurvriendelijk inricht. Vaak volstaan kleine ingrepen om semi-natuurlijke habitats te maken, en zodoende levenskansen te geven aan heel veel organismen. Zijn tuin is gelegen in het centrum van Nazareth tussen de bebouwing; er zijn geen grote natuurgebieden in de omgeving.

Toch slaagt Marc erin om in zijn tuin heel veel kansen te bieden aan Moeder Natuur en daar prachtige foto’s van te maken. Het leuke is ook dat hij er op een meeslepende manier kan over vertellen, met tal van weetjes en getuigend van een grote kennis.

Wie dus geïnteresseerd is in natuur, wie inspiratie wil opdoen voor de eigen tuin of wie gewoon wil genieten van mooie foto’s over de natuur bij ons, is van harte welkom op dinsdag 11 maart, om 20 uur in cc de brouwerij in Eke-Nazareth.

Jeroen Bossaer

© Erfgoed Deurle en Gemeente Sint-Martens-Latem

Kunst en wetenschap tonen het vroegere landschap van de Leievallei

Rik Desmet

Eind 2024 kregen we op twee manieren een kijk op hoe het landschap er in de Leievallei vroeger uitzag. Eerst bood de schitterende tentoonstelling van Emile Claus een kijk op het landschap in het begin van de vorige eeuw. Spelend met licht en met gevoel voor detail schilderde Claus de landschappen, boerentaferelen, gebruiken – zoals het ledigen van de fuiken in de Leie – en personen van toen. Het geeft onder andere een idee hoe de bloemrijke hooilanden er vroeger uitzagen. Zo zie je op het schilderij 'Meisje aan de Leie' op de voorgrond in het hooiland bloeiende margrieten en knoopkruid.

De schrijver Cyriel Buysse was een goede vriend van Emile Claus. In zijn boek 'Emile Claus, Mijn broeder in Vlaanderen' (1926) beschrijft hij hoe gedetailleerd Claus wel te werk ging. Bij een bepaald schilderij verwonderde Buysse zich over brede, groene plekken die Claus geschilderd had in het voor het overige "nog maagdelijk nat-bezilverdauwd gras". "Haa! … om dat te raden, vooral om dát te 'voelen' moet ge van de streek zijn en 't leven der menschen aldaar kennen. (…) het zijn de trage, logge klompenstappen van den boer, die al van vier of vijf op was en eens even, nog vóór zijn eendjes, tot aan de Leie is gegaan."

"Je leek me daar geen schilder meer, die er voor zijn impressie staat; je leefde zoo op in je werk, dat je daar als een deel van 't landschap werd, een brok natuur, medelevend, in onbewuste harmonie, den schoonen zachten rythmus des geheele omgeving."

De tentoonstelling in Deinze is nog te bekijken tot 26 januari 2025 in het museum Mudel te Deinze, info: www.mudel.be

Op 7 en 22 november gaf doctor Possum Pincé (Ugent) in Deurle op uitnodiging van Erfgoed Deurle (en telkens voor een volle zaal!) uitleg over haar onderzoek naar het landschap in de Leievallei op het einde van de laatste ijstijd en het begin van het Holoceen, de huidige geologische periode. Ook de in 2023 overleden professor em. Morgan De Dapper had een belangrijk aandeel in dit onderzoek.

Gebaseerd op boringen en een waaier aan wetenschappelijke technieken zoals pollenanalyse en OLS[1] reconstrueerde zij het landschap rond Latem waarbij de aandacht vooral uitging naar de vorming van de landduinen. In tegenstelling tot wat eerder gedacht werd, gaat hun vorming verder terug in de tijd, tot het Laat-Glaciaal, tussen ca. 14.900 en 11.600 jaar geleden. Dit is de allerlaatste fase van deze ijstijd, die gekenmerkt werd door grote klimaatschommelingen.

Yannick De Smet realiseerde op basis van het onderzoek vijf prachtige reconstructies, ook een beetje kunst, van het landschap in verschillende periodes: ca. 19.000 jaar geleden, ca. 13.800 jaar geleden, ca. 12.000 jaar geleden, ca. 10.700 jaar geleden en tenslotte ca. 5400 jaar geleden. De afbeelding toont de reconstructie van het Leielandschap op het einde van het Laat Glaciaal (Jonge Dryas) ca. 12.000 jaar geleden, gezien vanaf de huidige Leiemeersen achter het kasteel van Ooidonk, richting Deurle. De bossen uit de vorige warmere periode hebben plaatsgemaakt voor een vrij open graslandschap met berken en lage struiken. De overstromingsvlakte is schaars begroeid waardoor de wind vrij spel heeft en er zandverstuivingen plaatsvinden (I). Dat leidt tot verdere uitbouw van de duinen (II en III) in Deurle. Door dit landschap trokken rendierkuddes.

Alles is te lezen in twee brochures die te verkrijgen zijn bij Erfgoed Deurle, erfgoed.deurle@proximus.be, ze kosten 7,5 euro per deel:

- *POSSUM P., (2024) - Het Leielandschap doorheen de tijd (met de reconstructies) - Erfgoed Deurle*
- *POSSUM P., (2024) - De evolutie van het Leielandschap met kouters en duinen van Deurle en Latem - Erfgoed Deurle*

1 OLS of Optisch gestimuleerde luminescentie datering berekent het laatste moment waarop sediment, zoals zand in de duinen en kouters, aan licht is blootgesteld of, met andere woorden, bedolven is geraakt.

BOOMKWEKERIJ DE BOCK

Boomkwekerij DE BOCK

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen

Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

Emile Claus: 'Meisje aan de Leie' van Emile Claus
© Public domain

Trekpaardendemonstratie in Ename

In bos t'Ename zijn honderden mensen komen kijken naar demonstraties met trekpaarden. De paarden worden tegenwoordig opnieuw meer actief ingezet in bossen, onder meer om bomen uit bossen te slepen. De enige overblijvende boomsleper van Vlaanderen gaf er de fakkel door aan zijn twee opvolgers. Het evenement was een soort afsluiter van hun meester-leerling traject.

Voor de gelegenheid waren er 17 trekpaarden, waarmee de boomslepers aan het grote publiek toonden wat boomslepen is. En vooral waarom voor trekpaarden gekozen wordt. Met paarden kan je op meer plaatsen komen dan met machines. Als de machines er toch kunnen komen, brengen ze veel schade aan, of moeten er extra bomen afgezaagd worden. Er is meer bodemverstoring en -verdichting en met trekpaarden heb je dat veel minder. Met trekpaarden kun je ook op hellingen en nat gebied komen, waar dat met machines niet kan. Bovendien hebben ze geen schadelijke uitstoot, zijn ze stiller, hebben ze een educatieve waarde en zorgen ze voor verbinding tussen mensen.

VRT nieuws, 11-11-2024

Boommarter © Wikimedia Commons

Boommarter in de Vlaamse Ardennen

Dieter Geenens

Sinds mijn prille jeugd zwerf ik doorheen de bossen van de Vlaamse Ardennen. Twee uurtjes mocht ik van moeder wegblijven voor ze zich ongerust begon te maken. Met als uitvalsbasis logement bij grootouders, tantes en nonkels verkende ik zo met mijn fietsje de streek van Ruien tot Everbeek, en Zingem tot Frasnes-Lez-Anvaign.

En sinds enkele jaren combineer ik dat wandelen en natuur genieten met lange meditatiesessies. Enkele uren stil zitten op een bankje buiten is voor mij het gedroomde alternatief voor een tv-avond of caféterras. Zo ook ging ik met mooi weer vroeg op stap op 22 augustus 2024. Ik liep enkele houtkanten af op zoek naar hazelworm – die ik niet vond – doch werd beloond met zowaar een bronlibel die naast me kwam zitten op een meidoorn. Enkele reeënsporen verleidden mij de wandelpaden boswaarts te volgen. In deze omgeving had ik het geluk om vorig jaar in december een eerste boommarter met mijn cameraval te filmen. Ik plaatste deze nabij een nestkast waarin ik bosmuis vermoedde. Als 'bijvangst' kreeg ik aldus boommarter op beeld. Koen Van Den Berge van het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) bevestigde dat het om boommarter ging. Determinerende kenmerken waren onder andere de egaal donkerbruine kleur, grote oren en donkere, spitse snuit en de donkere neus.

Echt verrassen deed het me niet, want in deze streek kwam ik reeds zwarte en middelste bonte specht tegen. Voor mij indicatoren van oud en biodivers bos, waarbij zeker de zwarte specht waardevolle holen hakt voor onder andere onze marters. Soit, net toen werd mijn gemijmer onderbroken door het onhandig wegvluchten van een lang donkerbruin beest van op de grond aan de steilrand van de beek, snel de stam van een oude populier opklimmend. Hoger op de stam zag ik er nog twee wegscharrelen. Ik was me ervan bewust dat martermoeders deze tijd van het jaar ook overdag het kroost meenemen op jacht. Maar pas toen ik door mijn verrekijker af en toe een hoofdje vanachter de boomstam naar mij zag piepen, wist ik: Dit is boom- of steenmarter! Half verscholen en doodstil hoopte ik dat de rust zou weerkeren, en dat ik mogelijk meer te zien zou krijgen. Ik stuurde een whatsapp naar mijn vrouw om mijn enthousiasme te delen en slaagde erin om tweemaal met de gsm een kopje te fotograferen van één van de dieren die me af en toe aankeek vanop tien meter hoogte. Een wazig uitvergroot gsm-beeld toonde mij de bijzonder grote oren van de dus … boommarter! Ook nu kon Koen bevestigen dat het wel degelijk om een volwassen boommarter in zomerkleed ging. Hoewel ook steenmarters in bomen kunnen klimmen doen ze het niet zo gezwind en acrobatisch. De oren van steenmarter nemen – in frontaal zicht – maximaal een derde van de kopbreedte in beslag nemen. Bij een volwassen boommarter is dat steevast meer dan de helft van de breedte van de kop.

Een kwartier lang zag ik geen beweging meer totdat ik geruis hoorde in een beuk links van me. Toch een vijftig meter verwijderd van de populier waar ik ze eerst zag aan de bosrand. Een boommarter was spectaculair in de hoogste takken een vluchtweg aan het zoeken. De scène ontroerde me diep en deed me denken aan de beschrijvingen van Ernest Claes in het boek 'Floere, het fluwijn', ook al gaat het daarin over de steenmarter. Tegen mijn zin verbrak ik mijn zuiver genieten en filmde ik enkele seconden met mijn gsm. Ik wist toen reeds dat dit de aandacht zou trekken van velen. Helaas dus ook van de onverlaten die hier zeer frequent stropen in onze Vlaamse Ardennen.

Daarom maak ik ook de exacte plek niet wereldkundig. De experten en professionelen van Natuurpunt en ANB zijn echter wel op de hoogte voor verdere opvolging en bescherming.

À propos: in het uur dat ik nog ter plaatse bleef na de waarneming zag ik nog een koppel havik en … een 'simpele' schietmot. Alles is wonder! (naar Ulrich Libbrecht).

Noot van Koen Van Den Berge

In de recente algemene flow van terugkerende roofdieren is ook de boommarter effectief sinds enkele jaren terrein aan het heroveren in Vlaanderen (zie Meander 3/2020). Enigszins verwonderlijk is evenwel dat het in de Vlaamse Ardennen, net als in de zuidelijk aansluitende en relatief bosrijke Noord-Henegouwse regio, wat langzamer blijkt te gaan dan elders. Ten westen van Oudenaarde werd reeds in 2019 voorplanting van boommarter vastgesteld in de Spitaelsbossen in Wortegem-Petegem. In 2022 was dit opnieuw het geval, net als ook in het Lozerbos in Kruishoutem. Het ironische daarbij is echter dat het op beide locaties toen ging om de vondst van een (recent)-zogend wijfje als verkeersslachtoffer – op een moment dat de jongen niet of nog maar amper zelfstandig kunnen leven. De herkolonisatie volgt dan ook het processie-van-Echternach-patroon: een afgeremde uitbreiding, maar wel een uitbreiding.

Het blijkt klassiek te zijn bij meer roofdiersoorten, waarbij de vroege herstelfase uitgerekt wordt en veeleer onopvallend plaatsvindt. Die onopvallendheid wordt uiteraard versterkt door hun verborgen leefwijze, en hun van nature lage dichtheid gekoppeld aan het jaarrond territoriale gedrag met grote leefgebieden.

Recente vaststellingen, zoals de hoger beschreven waarnemingen in de oostelijke Vlaamse Ardennen, geven aan dat de uitbreiding effectief doorgaat. Tegelijk is het echter duidelijk nog te vroeg om ervan uit te gaan dat de boommarter stilaan wel ongeveer overal zou voorkomen. Zo leverde intensieve cameravalmonitoring in de Everbeekse bossen recentelijk alsnog geen bevestiging op. Het blijft spannend uitkijken naar meer waarnemingen (jan.gouwy@inbo.be; koen.van.den.berge@telenet.be).

Modest & Kamiel

agro-ecologische bioboerderij in Mater met weidevarkens, veldbloemen en Glamping

zelfpluk van zomerse bloemen
boeketten op bestelling
zomerbar van 21 juni tem 21 september

2-wekelijks vers varkensvlees
charcuterie en andere hoeveproducten

overnachten op de Glamping in de eetbare tuin

workshops - teambuildings - feesten

www.modestenkamiel.be

© Britt Bakker

Natuurlijke cider uit de Everbeekse bossen

Britt Bakker

Menig wandelaar in de Everbeekse bossen is gecharmeerd door de afwisseling van landschappen. Kronkelende bronbeken, oude bossen, charmante valleitjes, prachtige vergezichten, bruisende houtkanten, stilte en unieke flora en fauna. In dit lappendeken liggen enkele prachtige hoogstamboomgaarden waar het bruist van leven. Om die te koesteren, sloten Natuurpunt en lokale cidermakers van Anargist de handen ineen: een ambachtelijke, natuurlijke appelcider uit de Everbeekse bossen werd geboren.

De boomgaarden

Zo uiteenlopend als het landschap is, zo uiteenlopend zijn de boomgaarden in de Everbeekse bossen. Jonge appelbomen zijn aangeplant aan het Trimpontbos om de eikelmuis te huizen. Er staan statige oude knarren in een wildere weide naast het Hayesbos. De kleine, knusse boomgaard aan Lobe bulkt van de bestuivers. Aan de overkant kun je in de weidse 'Annegaard' tot rust komen op een picknickbankje. Deze stille boomgaard huist 80 hoogstammen van oude rassen – magisch tijdens de bloesem periode. Elk van deze boomgaarden is een bijzondere biotoop op zich, en samen maken ze een wandeling in de Everbeekse bossen nog rijker.

Goede cider begint met bodemleven en bestuivers

Als vroege wandelaar kan je op een stille zondagochtend, in de eerste zonnestralen, beloond worden met een bijzondere ontmoeting: een kudde Hebridean schapen. Over de smalle, kronkelende wegen van Everbeek-Beneden worden ze verplaatst door de schapenhoeders – twee lokale leden van Natuurpunt – en hun vrolijke bordercollie.

De verschillende boomgaarden en weides worden begraasd door deze kudde. Door een zorgvuldig beheer ontstaat er een prachtige, diverse ondergroei en een bodem vol leven. De biodiversiteit verrijkt zienderogen. Kruidenrijk grasland met o.m. smeerwortel en gewone berenklauw, kronkelende regenwormen … Goed voor bestuivers, kleine knagers, bodemschimmels, de veerkracht van de hoogstambomen, nutriënten én voor de smaak van de appels. Zoals bij wijndruiven de ondergrond smaakbepalend is, zo is dat ook voor (cider)appels.

Anargist

Christophe en Britt – tevens actieve leden van Natuurpunt – zijn de cidermakers van Anargist. Anargist maakt verfijnde, écht duurzame ciders van lokaal, onbespoten fruit. Het gehele proces is handmatig, zonder grote machines, met een minimale hoeveelheid elektriciteit en water. Appels worden met de hand geplukt, geperst met armkracht en natuurlijk gefermenteerd met de wilde gisten. Er wordt niets – echt niets – aan de ciders toegevoegd. De fermentatie en rijping vinden plaats in duurzaam RVS, glas en amforen, niet in plastic. Er wordt niet gefilterd of geklaard en zo weinig mogelijk ingegrepen. Dat natuurlijke proces vraagt om een zorgvuldige opvolging, kennis van de (microbiële) processen en uiteraard veel tussentijds proeven … Kortom: Anargist combineert middeleeuwse arbeid, een fijne 'vinificatie' en lokale verankering om tot een duurzaam product te komen. En net zoals in de middeleeuwen wordt de perspulp gebruikt als compost.

Voor Natuurpunt maakten ze een frisse, vlotte, fruitige cider. Ideaal als uniek aperitief!

De winst gaat integraal naar het beheer van de Everbeekse bossen. Meer info en bestellingen: everbeeksebossen@gmail.com.

Bezoek Natuurpunt Everbeekse bossen op Facebook (of in het echt natuurlijk). Info over Anargist vindt u op www.anargist.be of op Instagram: @anargist_wildcider.

De Vlaamse Ardennendag 27-04-2025

Sterkere natuur met meer bos – Rond Ronse

Op 27 april gaat de VAD2025 door in de kerk en op het kerkplein van Louise-Marie. Het project 'Sterkere natuur met meer bos - Rond Ronse' staat in het centrum van de belangstelling.

Noteer de dag alvast in jouw agenda. Het programma is er eentje om vingers en duimen van af te likken!

Voor de vroege vogels

6.30u	Vroegmorgentocht Langemeersen door de Vogelwerkgroep VA+

Voormiddag

10u	Vertrek wandelingen en fietstochten overal in de Vlaamse Ardennen
10u - 17u	Start standen op het kerkplein van Louise Marie
Specials	Wilde plantenbeurs, boerenmarkt, stand erfgoed
10.30u - 11.30u	Sterkere natuur met meer bos – Rond Ronse, Toelichting project door ANB
11.30u - 12.30u	Aperitiefconcert in de kerk, orgelconcert i.h.k.v. erfgoed gevolgd door Franse chanson met een kwinkslag

Middag

12u	Opening eetstand en toog
12.45u - 14.30u	Amuse-Gueule, een prettig gestoord muziektrio

Namiddag

14u - 17u	Start workshops en demo's
14u - 16u	Start geleide wandelingen nabij Louise-Marie met thema's kerk, (houtig) erfgoed, Engelse tuin, geologie, bosuitbreiding, Snuit, …
14u - 16u	Start praatcafés, thema's: elektrisch rijden, natuurvriendelijke tuin, beheersing ziektes in de tuin, kennismaking met Natuurpunt
15u - 16u	Middeleeuwse volksdans door Les Pestelleux, uit La Hamaide
16u - 18u	Flamboyant, warme, zuidelijke klanken en parels uit de wereldmuziek. Sla aan het dansen!
17u	Einde met vrijlating wilde dieren en trekking tombola. De prijs is een weekend B&B in de Vlaamse Ardennen.

De organisatie wordt gedragen door Natuurpunt Vlaamse Ardennen *Plus* en het Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen met ANB, RLVA en stad Ronse als partners.

Voor informatie en inschrijvingen kan je altijd terecht op www.vlaamseardennendag.be

Heb je een specifieke vraag, dan kan je altijd terecht op info@vlaamseardennendag.be

Oehoe[3]

Oehoe ook bij ons te horen

Rik Desmet, Björn Deduytsche zorgde voor de gegevens van de verspreiding in de streek

De oehoe (Bubo bubo) is onze grootste uil. Hij is 58 tot 75 cm groot met een spanwijdte van 138 tot 188 cm, en een gemiddeld gewicht van 2 tot 4 kg. Zijn verenkleed is overwegend bruin met opvallende donkere strepen en vlekken en hij heeft, net zoals de ransuil, twee grote oorpluimen.

De oehoe is een echte alleseter, op het menu staan onder andere ratten, muizen, konijnen, hazen, egels, duiven, vossen en zelfs andere uilen en roofvogels. In de Franse Lorraine-streek, waar de soort nauwgezet opgevolgd wordt, maken roofvogels tot zelfs 8% uit van het voedsel (zie grafiek).

Er wordt dan ook in sommige kringen eerder voorzichtig positief gereageerd op de verdere uitbreiding van deze superpredator. Onderzoek bij ons toont veel ratten (soms tot 80%) en houtduiven als prooi, afhankelijk van de locatie. De echt grotere prooien zullen eerder als resten bij plukplaatsen duidelijkheid geven en via nieuwe determinatietabellen hun weg gaan. Het zal in de toekomst alvast een hele uitdaging worden voor de braakbalpluizers om de schedelresten in braakballen van de oehoe op naam te brengen. De pluizers zijn alvast vragende partij voor een lading braakballen.

De roep van de oehoe is, hoe raad je het, een ‘oehoehoe’. Volgens de beschrijving in de boekjes is deze roep krachtig en verdragend. De schaarse keren dat we de vogel al te horen kregen viel dat echter tegen en was de roep helemaal niet zo luid en was het roepen bovendien beperkt tot een halfuurtje in de schemer. Tijdens het roepen wordt de keel opgeblazen en is er een witte vlek zichtbaar, in de schemering fungeert deze als optisch signaal. De roep van het mannetje klinkt lager dan die van het vrouwtje. Vanaf december bakenen de mannetjes hun territorium af. Hoewel ze over het algemeen spontaan roepen, zijn koppels die al lang gevestigd zijn of geïsoleerde koppels soms minder actief.

In de West-Europese laagvlakte was de oehoe naar alle waarschijnlijkheid oorspronkelijk een broedvogel in bosgebieden, waar hij zowel in bomen als op de grond broedde. Door rechtstreekse en onrechtstreekse vervolging verloor de oehoe een groot deel van zijn broedgebied en overleefde de soort in weinig toegankelijke gebieden waar nestplaatsen op rotswanden en steile hellingen frequent voorkomen. Bij de rekolonisatie van Europa vond hij oorspronkelijk in steengroeves een gelijkende nestplaats, maar kiest hij tegenwoordig steeds vaker voor alternatieven. Wanneer het gebied er zich toe leent, broedt hij op de grond aan de voet van een boomstam of kiest hij een oud roofvogelnest uit. Soms broedt hij zelfs in steden. Zo broedde er in 2022 een koppel in Leuven, maar het mannetje stierf als gevolg van het duivenherpesvirus.

Oehoes worden ook gekweekt en een aantal waarnemingen is dan ongetwijfeld ook afkomstig van ontsnapte exemplaren.

Grotendeels als gevolg van vervolging verdween de oehoe als broedvogel in België, met het laatste, zekere broedgeval in 1907 in Eupen. Na succesvolle introducties in Duitsland in 1960 kwam hij terug en daarbij werden eerst de Ardennen gekoloniseerd (1982), maar ondertussen wordt hij over bijna gans Vlaanderen waargenomen. Zoals te zien is op de voorlopige kaart van de nieuwe broedvogelatlas worden in onze provincie vooral de bossen van de Vlaamse Ardennen gekozen.

Het eerste territorium van oehoe binnen het werkingsgebied van de vogelwerkgroep VA+ was in 2018 in Ronse met een baltsende vogel. Het is wachten tot het 2019 voordat met zekerheid het eerste geslaagd broedsel kon opgetekend worden, en dan nog wel een grondnest. Daarvan overleefde uiteindelijk één jong. Ook in Wallonië werd er dat jaar voor het eerst een geslaagd broedgeval in een grondnest vastgesteld.

Het is ondertussen duidelijk dat een baltsende vogel niet per se wil zeggen dat er een geslaagd broedgeval is want jonge vogels die uitzwermen en op zoek gaan naar een partner geraken niet altijd gekoppeld. In 2020 werden er drie territoria vastgesteld in de regio en dat was nu echt wel de start van de verdere dispersie van de oehoe. Het jaar daarop werden er twee nesten ontdekt op

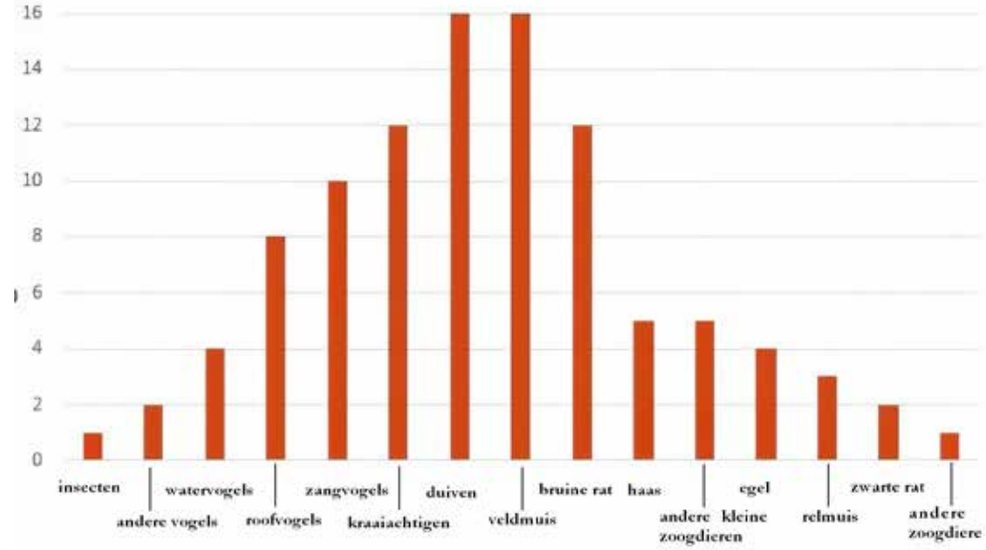

Procentuele verdeling van het voedsel van de oehoe in de Lorraine (Frankrijk)[1]

een vluchtafstand van 1500 meter van elkaar in een natuurlijk habitat (boomnest), terwijl in de inventarisatierichtlijnen van Sovon Nederland nog steeds een nestafstand staat van 2500 meter, maar Nederland is qua landgebruik nu eenmaal anders dan België. In Wallonië werd de dichtste afstand van nesten vastgesteld tussen de 1200 -1500 meter met drie nesten in een steengroeve.

Vanuit de vogelwerkgroep VA worden er – in overleg met de overheid – jaarlijkse simultaantellingen gedaan in verschillende bossen, op dezelfde dag en op hetzelfde tijdstip om een zicht te krijgen op het aantal territoria. We kunnen aannemen dat er binnen het werkingsgebied van de Vogelwerkgroep VA+ mogelijks tussen de 5 en 10 territoria zijn. We hebben geen glazen bol en weten dus niet of we een verdere toename mogen verwachten, of een stagnatie zullen krijgen.

Het is ook uitkijken wat in onze streek de samenstelling is van het dieet van deze superpredator en wat de invloed van zijn aanwezigheid zal zijn op het voorkomen van andere broedvogels, meer bepaald uilen en roofvogels.

Een winterse boswandeling in de avondschemer in de hoop een oehoe te horen is misschien een idee voor deze wintermaanden? Hoe dan wel rekening met de toegankelijkheidsregels van bossen en ga niet onnodig proberen om oehoes te lokken met het afspelen van geluiden. Gezien het soms agressieve karakter van de oehoe kan dit ook gevaarlijk zijn. Waarnemingen graag ingeven op waarnemingen.be, waarnemingen worden automatisch vervaagd.

Door hun grote spanwijdte worden oehoes soms het slachtoffer van elektrocutie. Wanneer een vogel contact maakt met twee delen die elektrische stroom geleiden, vormt die vogel een 'brug', waardoor een stroomstoot door het lichaam wordt gestuurd, doorgaans met fatale afloop. In mei van dit jaar kreeg ik van een boer in de Franse Champagnestreek een dode oehoe die hij gevonden had onder een elektriciteitslijn. De vogel was een jaar eerder, op 9 mei, als jong in het nest geringd in Le Roux, provincie Namen, in vogelvlucht op 154 km.

Oehoes werden vroeger gebruikt in de jacht. Daarvoor werd een levende, opgezette of nagemaakte oehoe midden in het veld op een paal gezet: "Zodra ik me geïnstalleerd had, zag ik de roofvogels van alle kanten toestromen om de heerlijkste capriolen uit te halen boven mijn oehoe, die 25 meter verder op een in de grond gestoken boompje was geplaatst. In een half uur schoot ik de ongeveer twintig patronen die ik bij me had af, en keerde terug naar huis met vijf kiekendieven, twee valken, twee eksters, een kraai en een klauwier. Een week lang kwam ik elke dag een uurtje of twee terug naar mijn hut en aan het eind van de week was er geen enkele roofvogel meer te zien op mijn terrein."[2]

Ook nu nog vind je in jachtcatalogussen reclame voor plastieken oehoes als lokvogel om kraaien te schieten: "U zult versteld staan van de aantrekkingskracht van deze roofvogel." …

1 GAYOT S. & LHOMER E. (2023) - Suivi et conservation du Grand-duc d'Europe (Bubo bubo) dans le sud lorrain et état des lieux en Lorraine, rapport d'activités 2023, 32 p.
2 PETIT L. (1905) - Chouettes et grands-ducs articulés pour la chasse - Bulletin de la Société zoologique de France
3 Lilford (1885-1897) - Coloured figures of the birds of the British Islands

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055 31 44 77, Fax: 055 30 03 45
bestel@beatrijs.be

somethingellis
GRAFISCH ONTWERP
GSM 0479 433 711 // ELLIS.DEVUYST@GMAIL.COM // WWW.SOMETHINGELLIS.BE

Wel neute, nie pleuje

Valerie Trouet is klimaatwetenschapper aan de Universiteit van Arizona (VS). Eind dit jaar stopt ze in België als directeur bij het Klimaatcentrum om terug te keren naar de VS.

Maandelijks verschijnt er van haar een column in De Morgen. In het vierde nummer 2023 van Meander gebruikten we haar column met als titel 'Remedie tegen defaitisme' als voorwoord. Ze besloot toen met "Laat ons dus zeker berichten over de exponentiële groei in de transitie, naast de exponentiële groei in records en verliezen door klimaatverandering. Maar vooral, laat ons onze politieke daadkracht, ons vernuft, ons natuurlijk kapitaal en onze maatschappelijke wil inzetten om samen de exponentiële groei in de transitie aan te wakkeren. Zó versla je defaitisme."

We zijn een jaar verder, een jaar met opnieuw klimaatextremen en -rampen, een jaar waarin politici inzake klimaatmaatregelen liever de pauzeknop induwen met vooral oog voor de competitiviteit van de ondernemingen, zoals het in het Vlaamse regeerakkoord verwoord staat. Ook op gebied van maatregelen ter bescherming van de biodiversiteit is het meestal terug naar af.

Op 23-11-2024 verscheen er terug een column van haar. Daarin verwoordt ze het gevoel dat velen die begaan en bezig zijn met het klimaat, en bij uitbreiding de biodiversiteit, besluipt.

Het is geen vrolijke nieuwjaarsboodschap, maar de tekst is belangrijk genoeg om te lezen! (Via de zoektermen 'Trouet – I'm out' vind je hem wel[1]).

Ze schrijft onder andere "Defaitisme verslaat soms zelfs de hardnekkigste pragmatist. Ik probeer niemand nog te overtuigen. Ik ben het cassandrabestaan beu, beu om de enige te zijn die beseft dat de remmen niet werken van de voortdenderende Eurostar waarop wij leven. Ik heb het u gezegd en u hebt de schouders opgehaald. Trek uw plan, het zijn uw kinderen, bescherm ze zelf. (…) Noem mij maar een alarmist, bespreek het maar met uw maten op X, hoe klimaatverandering van alle tijden is en dat het allemaal zo'n vaart niet zal lopen. I'm out. Ik hoop alleen uit het diepst van mijn hart dat u gelijk hebt en ik ongelijk. Als wetenschapper hopen dat je ongelijk hebt, is dat ook hoop?"

De column maakte veel reacties los, van afwijzend wegens 'contraproductief', tot lovend omdat andere wetenschappers zich maar al te zeer in haar boodschap herkenden. We hopen dat ze het uiteindelijk niet opgeeft – in het Amerika van Trump zal dat nog moeilijker zijn – en dat ze blijft schrijven om de politici op hun verdomde plichten te wijzen.

Dat is uiteindelijk ook onze taak als het gaat over de biodiversiteit – klimaatverstoring en biodiversiteitsverlies zijn trouwens één – ook al is het soms geen vrolijke boodschap.

Dus wel neute, niet pleuje …, daar staat ook onze Meander voor.

1 https://www.demorgen.be/meningen/ik-heb-het-u-gezegd-en-u-heeft-uw-schouders-opgehaald-trek-uw-plan-het-zijn-uw-kinderen-bescherm-ze-zelf~b036317a/

Is de fluiter hier uitgezongen?

Norbert Desmet

In de familie van de kleine ‘loofzangertjes’ is er een trio dat onze aandacht opeist: de tjiftjaf, door iedereen gekend door zijn zang en ook nog vrij algemeen, zonder veel eisen te stellen aan een ‘ingewikkeld’ biotoop. De fitis is alweer wat anders en moet je in deze tijden al gaan zoeken om hem op de jaarlijst te krijgen. En de derde vertegenwoordiger, de fluiter, is op kousenvoeten vrijwel helemaal verdwenen uit onze bossen, tot een paar recente waarnemingen vernieuwde aandacht opeisten.

Ooit was de fluiter meer aanwezig, maar nooit algemeen bij ons, hij leek gebonden aan de beukenbossen met hun gesloten bladerdek. Dit was (en is nog) een biotoop waar het doorgaans erg stil is, wat doods zelfs op sommige plaatsen, wat vogels betrof althans. En toch was bij de vroege morgentochten in het Kluisbos 50 jaar geleden vanaf mei de verwachting groot om de fluiters, ja meervoud, te spotten. Zalige momenten waren dat met roodborsten, mezen en merels die eerst de ochtendstilte doorbraken en wat later volgde de rest van het koor. Daar was de fluiter steeds aanwezig, wel iets later op de morgen, maar opvallend door zijn herhaalde zang, onvermoeibaar leek die wel. Bovendien was er blijkbaar een overschot aan mannetjes, die dan wegens geen broedzorg de hele tijd door bleven zingen en dat kon een overschatting geven van het aantal broedparen. Het leek er op dat sommige mannetjes ook even om de hoek gingen kijken en stiekem een tweede nestje onderhielden. De soort had daarbij ook de merkwaardige eigenschap om ons naar het nest te leiden door zijn alarmroepje, dat steeds sneller herhaald werd hoe dichter men bij het nest kwam. Meer informatie is er steeds bij Luc Menschaert te vinden in zijn standaardwerk voor onze streek, ‘Zijn er nog vogels’ met gegevens van 1972 tot 1990. Aan het 300 ha grote Kluisbos hou ik zelf een langlopende waarnemingslijst over (van 1968 tot heden). Dit onder andere dankzij de vele gidsbeurten voor scholen toen in het voorjaar, uitgaande van het ter ziele gegane recreatieoord. Doorgaans kwam ik jaarlijks tot 5 à 10 zangers, met uitschieters tot 16 in 1989 en meer dan 10 nog in 1993 en dit voor driekwart van het bos (het andere deel was relatief privé). Soms spreekt men van clusters, maar duidelijk was dit niet bij ons. In meerdere jaren waren er succesvolle nesten, maar daar werd toen niet speciaal op gefocust. De motor begon te sputteren vanaf 1995, wel nog wat doortrekkers en vanaf 2005 leek het helemaal afgelopen. Elders in het werkingsgebied waren er nog bosgebieden met waarnemingen (Ronse, Wortegem, Ename, Brakel …) en losse waarnemingen op doortrek op onverwachte plaatsen. In het najaar is het erg zeldzaam een fluiter op te merken, op 7/9/’24 eentje dood in Zottegem.

Samen met de fluiter verdwenen bossoorten als wielewaal, grote lijster, zomertortel en gekraagde roodstaart, maar boomklever, middelste bonte specht en sperwer kwamen het boslegioen aanvullen. Inzicht in dit bosverhaal blijft moeilijk: we weten dat fitissen houden van jong opschietend groen en het ouder worden van de bossen is voor hen, bij ons dan, toch ook een aflopend verhaal. Het beheer van de bossen wijzigde, er was soms overdreven kap van beuken, deels onder het motto van meer biodiversiteit. Dit gooide het donkere bos open, wat dan andere soorten aantrok. De fitis heeft dit nooit begrepen, maar bosuil en boomklever profiteerden alvast, de fluiter verdween. Elders in Vlaanderen lijkt dat ook zo, maar in de Ardennen blijkt de soort stand te houden, net als in de Duitse beuken- en eiken-beukenbossen. Daardoor is het klimaatverhaal voor de soort bij ons misschien minder relevant, maar niettemin is de verre trektocht voor deze lichtgewichten een mogelijke verklaring (de Sahel!). Want, heel opvallend: de fluiter overwintert van onze drie zangertjes het verst in Afrika, het grootste risico dus. Fitissen gaan maar net over de Middellandse Zee en tjiftjaffen zijn al content met Spanje als winterverblijf. Dat weerspiegelt zich ook in hun terugkomstdata op de fenologiekalenders.

Het is niet zo dat er geen aandacht was voor de soort, er zijn boeiende artikels geschreven, inventarisaties en tellingen gebeurd en zoals steeds, theorieën geformuleerd. Een daarvan is dat met de toename van de leeftijd van de bossen er meer eikels zijn. Fluiters eten insecten en geen eikels, maar bosmuizen wel, maar die lusten ook een eitje. En fluiters zijn kwetsbare grondbroeders, zeker als er veel muizen zijn … Het is Bijlsma[1] die dat onderzocht in Nederland en de bosmuizen vrij pleit maar daarentegen bij natte zomers onder andere slakken het nest zag vernielen! Ander onderzoek[2] in Zwitserland en Duitsland vond wel een verband tussen mastjaren[3] en het broedsucces van fluiters. Na een mastjaar zijn er meer bosmuizen waardoor er meer nesten gepredeerd worden. Opvallend is de vermelding ‘muizenjaar’ voor het Kluisbos in 1991 en vrijwel geen fluiters toen.

Of schort er misschien wat aan het voedsel, insecten, door de grote terugval in aantallen en dus in kant-en-klare voeding, ook voor fluiters? We kunnen maar gissen, maar zeker is dat het bos er anders uitziet dan toen: de verbraming is algemeen, stikstof uiteraard, gewoon uit de lucht, genoeg om een ‘goeie lochting’ op te zetten, maar niet om een rijk bos te behouden? De oude Kluisbosgegevens tonen dit ook al aan, maar toen was er, spijtig genoeg, van kartering nog maar weinig sprake. Bovendien valt ook de theorie van de donkere beukenbossen deels in het water omdat fluiters zich evengoed lijken te nestelen in open bos, zelfs onder dennen met wat ondergroei. Hoger gras in de kruidlaag lusten ze toch blijkbaar niet … Wie zal het zeggen, en het is toch te laat om hier in Vlaanderen daar onderzoek naar te doen, de fluiter is zo goed als weg en waar het geld voor natuur moet vandaan komen is in dit huidige politieke bestel hoogst bedenkelijk.

Lilford (1885-1897) - Coloured figures of the birds of the British Islands

En zoals steeds zullen we besluiten (eigenlijk tegen beter weten in) met ‘er is hoop!’. Op twee plaatsen zaten er recent fluiters: eentje op zijn aloude biotoop in het Kluisbos, opgevist in waarnemingen.be door een verdienstelijke

waarnemer uit Wallonië, bovendien, en dat is belangrijk, net voldoende opgevolgd om de kans van een broedgeval open te houden: op 12 mei en 9 juni 2022 zag Brigitte Seghers in de omgeving van de Vierschaar een fluiter, in het oude broedgebied dus. En dan natuurlijk de Nazarethse bossen, op zand, schraler dus, in tegenstelling tot die op 'rijke' leem in de Vlaamse Ardennen. Op zand en met dennen is daar de bonte vliegenvanger thuis, zo ook even de fluiter, dit jaar van 7 tot 9 mei, daarna geen waarnemingen (of waarnemers?) meer; Dat haalt dan ook hier weer de theorie overhoop dat fluiters beukenbossen nodig hebben, zo zie je maar dat ook vogels 'met ons voeten kunnen spelen' en dat de hoop nog niet verloren is om komende lente de fluiter op onze zo fel begeerde, maar toch zwaar overgewaardeerde jaarlijst te krijgen: allen meer het bos in, en er is daar al zoveel volk ...

Veel geluk in mei, vanaf 5 mei (dit is/was de gemiddelde aankomstdatum bij ons, zie Luc Menschaert) maar ondertussen al met minstens een week vervroegd blijkbaar! Zet maar 20 april in jullie agenda als je de eerste wil zijn ...

1 Bijlsma R.G. (2012 en 2014) - Ecologie van Fluiters Phylloscopus sibilatrix in Nederlandse bossen - Drentse vogels
2 Maag N., *et al.* (2024) - Wood warbler population dynamics in response to mast seeding regimes in Europe - Ecology, doi.org/10.1002/ecy.4227
3 Een mastjaar is een jaar met uitzonderlijk veel eikels en/of beukennootjes. Door de klimaatverstoring worden mastjaren steeds frequenter.

Geen subsidies meer voor Dryade

Dryade is een organisatie die via gerechtelijke procedures, vaak samen met andere verenigingen, een strenger milieubeleid probeert af te dwingen. In 2023 vroeg de organisatie een 'startsubsidie' – drie jaar lang 60.000 euro – aan bij de Vlaamse overheid waarmee Dryade zich verder zou kunnen professionaliseren.

DRYADE
protecting nature through law

Ondanks een positief advies van het Departement Omgeving kreeg de organisatie van voormalig minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) geen subsidies omdat ze vond dat de organisatie "te eenzijdig op juridische acties tegen diverse overheden en regelgeving" focust. Tegen die beslissing trok Dryade naar de Raad van State. Met een erg bondig arrest floot die Demir terug.

Ondertussen is ook Jo Brouns (CD&V) niet van plan de subsidie te betalen.

Giften voor Dryade zijn fiscaal aftrekbaar; zie dryade.info

CORINSURE
Verzekeringsmakelaar met een hart voor mens, bedrijf en natuur
FSMA 0690.996.524
Albert Saveryslaan, 27 - 9800 Astene
gsm: +32 476 222 983 • dirk.corrijn@corinsure.be
https://www.facebook.com/Corinsure.be

Cursus natuurfotografie voor beginners dit voorjaar op twee plaatsen

Voor het derde jaar op rij organiseert het Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen de fotowedstrijd 'Focus op de Vlaamse Ardennen'. Met deze wedstrijd wil het bezoekerscentrum de schoonheid en de rijkdom van de Vlaamse Ardennen in de kijker zetten.

Misschien had je ook al eens zin om deel te nemen maar miste je juist dat tikkeltje vertrouwen. Met deze cursus proberen we het toeval wat te beperken, zodat je beter weet wat je camera doet en of een foto 'mooi' zal zijn op je scherm of afdruk nadien.

De cursus is bedoeld voor smartphones en gewone fototoestellen, niet voor telekanonnen en macrolenzen. Een fototoestel op automatisch is goed voor standaardfoto's van mensen op het strand van Oostende, maar is geen garantie op het beeld dat jij voor ogen hebt van die pinksterbloem in een vochtig grasland, met op de achtergrond de contouren van een bos en in de hemel van die dikke donderwolken.

Je leert beter inschatten wat de slaagkansen zijn van een bepaalde foto. Je krijgt meer aandacht voor dat vervelende achtergrondobject of een oersaaie standaard horizon-in-het-midden. Je neemt al eens een foto uit een ander perspectief.

Jij bent de fotograaf: een mooie foto is mooi omdat jij ze mooi maakt.

© Vincent Decroock

Wat komt aan bod? Bewust fotograferen!

Hoe op voorhand inschatten of een beeld kan leiden tot een goede foto of afdruk: histogram lezen, belichting kiezen, mooie uitsnede. Aandacht voor de achtergrond, voor bewuste onscherpte. 'Donkere kamer werk' op de computer: verscherpen, belichting aanpassen (maar je leert géén maan op de achtergrond in het beeld plakken). Les 3 gaan we op het terrein en zoeken in de praktijk naar voorbeelden. Les 4 bespreken we enkele beelden van elke deelnemer.

De cursus staat ook open voor jongeren die graag met fotografie bezig zijn.

Zwalm

Afspraakplaats: GC De Munk, Sportlaan 3, 9630 Munkzwalm – Zwalm. De locatie is uitstekend bereikbaar via het openbaar vervoer.

Wanneer
Begin donderdag 13 maart 2025, van 19.30u tot 22u
Theorie donderdag 20 maart 2025 – 19.30 tot 22u
Uitstap zaterdag 22 maart 2025 – 13u tot 16u
Theorie donderdag 03 april 2025 – 19.30u tot 22u

Lesgever: Jens Verwaerde van Natuurpunt Natuuracademie

Tarief: Niet ledenprijs € 60; ledenprijs € 50 (drankje tijdens de pauze inbegrepen!)
Inschrijven via natuurpunt.be/agenda

Organisatie: Natuurpunt Natuuracademie; Natuurpunt Zwalmvallei; Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen; Natuur & Zwalm

Contact: Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be

Deinze

Afspraakplaats: Brielpaviljoen, Lucien Matthyslaan 15, 9800 Deinze (aan de jachthaven)

Wanneer
Begin dinsdag 4 februari, van 19.30u tot 22u
Uitstap zaterdag 8 februari, van 9.30u tot 12.30u
Theorie dinsdag 18 februari, van 19.30u tot 22u
Theorie dinsdag 25 februari, van 19.30u tot 22u

Tarief
Niet ledenprijs € 55; ledenprijs € 45
Inschrijven via natuurpunt.be/agenda

Organisatie: Natuurpunt afdeling Tussen Leie en Schelde.

Contact: Quinten Allemeersch, quinten.allemeersch@gmail.com

Visvangst Belval

In november 2024 werd in Belval de grootste vijver, étang du bas, afgevist, begin december volgde de tweede vijver, étang du haut.

Rik Desmet

© Rik Desmet

Vanaf september laat men heel geleidelijk de vijver leeglopen zodat er uiteindelijk alleen in de centrale geul water overblijft waarin dan alle vis geconcentreerd zit. In die geul wordt dan met een groot net gesleept, wordt de vis eruit geschept in bassins en op een sorteertafel uitgegoten waar ze per soort, en per grootte, terug in bassins terechtkomen. Die worden door de opkoper gewogen en verdwijnen in speciale containers op de vrachtwagen. Via een filmpje (https://youtu.be/PbE1rZskPuk) krijg je een idee hoe de visvangst verloopt. De opkoper verkoopt op zijn beurt de vis dan door aan onder andere vissersverenigingen. Af en toe komt er ter plaatste ook iemand een snoek of karper kopen voor eigen consumptie.

De manier waarop zo'n visvangst gebeurt is al eeuwen dezelfde, alleen het materiaal is gemoderniseerd. De vijvers in de Argonne werden vanaf de 13e eeuw aangelegd door adel en monniken, de sluis van de vijver noemt trouwens nog altijd 'moine' (het Franse woord voor monnik). Monniken mochten ongeveer één derde van het jaar geen vlees eten en hadden dus vis nodig, voor de adel was het een lonende investering. Ook voor het reservaat is het nu een bron van inkomsten die gebruikt wordt voor het beheer.

Zeelt[1]

Voor het werk is heel wat mankracht nodig en daarbij helpen elk jaar ook enkele Belgen, waarvoor dank! Het sleuren met netten en bassins van 30-40 kilo is zwaar werk, maar gebeurt in een gemoedelijke sfeer met uitgebreide barbecue op de middag. Het gebeuren trekt ook altijd een pak kijklustigen en is zo ook een uithangbord voor het reservaat.

Toen we het reservaat in 2009 aankochten, met Natuurpunt als mede-eigenaar, hadden we geen enkele ervaring met visvangst, maar er is ondertussen toch al heel wat expertise opgebouwd. Een paar jaar terug was giebel de overheersende vissoort. Dat is een invasieve soort die zich exponentieel kan voortplanten. Van meer dan 30 ton (!) toen is dat nu teruggevallen tot een 50-tal kilo's. Ook de zonnebaars en blauwbandgrondel, tevens exoten, zijn onder controle.

De voornaamste vissoorten zijn riet- en blankvoorn ('blieken'), zeelt, snoek, baars en karper. Soms zitten daar serieuze kleppers bij, zoals snoeken van een meter of karpers van 16 kg. Karpers zijn voor ons overigens geen doelsoort omdat karpers het water te veel omwoelen en een nadelig effect hebben op de onderwater vegetatie.

Dit jaar werd in totaal zo'n 13 ton afgevist, de hoeveelheid vis is steeds weer een verrassing. Een koude periode op het moment van het afzetten van de eitjes kan bijvoorbeeld een rol spelen en uiteraard gaan de tientallen (honderden ...!) grote zilverreigers, blauwe reigers, kokmeeuwen en aalscholvers met een belangrijk deel van de vis aan de haal. Dat is voor ons geen probleem, maar het doet professionele viskwekers soms naar ongeoorloofde middelen grijpen.

Dertien ton kan veel lijken, maar voor een vijver van een dergelijke oppervlakte is dat eigenlijk eerder weinig. Dat komt omdat wij voor een extensief visbestand kiezen. Bij het afvissen gaan de vissen die we nodig hebben voor het volgend jaar tijdelijk in een leefnet om na afloop weer in de vijver gezet te worden. We rekenen op 50 kg per ha met daarbij 50% witvis (voorn), 20% roofvis (snoek en baars), 25% 'bodemvis' (zeelt en karper). De overige 5% bestaat uit brasem, bittervoorn, vetje, ... Dat we dit jaar terug een grote modderkruiper vonden was een opsteker, we hadden deze zeldzame soort de laatste jaren niet meer gevangen. In totaal werd dit jaar ongeveer drie ton terug uitgezet in de vijver.

Soms staat een vijver een jaar droog. Voor vogelkijkers biedt dat natuurlijk een troosteloze aanblik, maar het heeft een aantal redenen.

Eerst en vooral is het een manier om het slijk, dat zich in de loop der jaren opstapelt en het werken erg lastig maakt, te laten inklinken.

Bovendien is het een manier om het fosfaat uit het water te verwijderen, ook in Belval hebben we last van te veel nitraat en fosfaat. Zo'n droogstaande vijver is bovendien een bijzonder tijdelijk biotoop met een paar typische planten, zoals een paar soorten tandzaad. Tandzaad heeft vervelende zaden die aan de kleren blijven kleven, een oude nam voor de plant is 'poux de moines', monnikenluizen, ...

Voor info over het reservaat zie: www.etangs-belval-argonne.be. Daar worden ook altijd de data van de visvangst, en andere activiteiten, vermeld.

1 Bloch (1785) - Ichtyologie, ou, Histoire naturelle, générale et particulière des poissons : avec des figures enluminées, dessinées d'après nature

Vogels in de cultuur. Over naamgeving, legenden en sprookjes, voorspelling en geneeskunde

Walter Belis

Sinds de mensheid bestaat, kennen wij aan allerlei vogels een bijzondere betekenis toe. Onder hen zijn er, in grote lijnen geschetst, toekomstvoorspellers, onheils- en geluksbrengers. De nachtegaal en de zwaluw kondigen de lente aan; de uil was de praesaga avis of toekomstvoorspeller bij uitstek, maar ook de koekoek stond hoog aangeschreven als waarzeggende en voorspellende vogel. Nu is de ekster niet zo populair, maar in het verleden stond deze vogel bekend als krachtige boodschapper van veranderingen. De inhoud van dit boek van Johan Boussauw is echter veel ruimer opgevat. Vogels in de cultuur gaat over onze vogels in een (zeer) brede cultuurhistorische context. Dit naslagwerk staat vol met historische verhalen uit het volksgeloof, oude wetenschap, aangevuld met volkse gebruiken en citaten. De auteur beschrijft uitvoerig per soort of soortgroep onderwerpen als bijgeloof, volksweerkunde, volksgeneeskunde, magie, mythes, jacht, naamgeving, sprookjes en legenden. Uit eigen ervaring weet ik dat – eenmaal de interesse voor deze onderwerpen gewekt is – de zoektocht eindeloos interessant wordt. Johan Boussauw zal dit alleen maar beamen. Gedurende tientallen jaren heeft hij materiaal verzameld afkomstig uit middeleeuwse encyclopedieën, boeken over volksgeloof en oude documenten. Daarbij heeft hij een groot aantal toepasselijke prenten gevonden, afkomstig uit de zestiende tot en met de negentiende eeuw. Dit laatste is uiteraard gelinkt aan zijn grote belangstelling voor middeleeuwse prenten. Boussauw is immers grafisch kunstenaar. In Vogels in de cultuur weet hij zijn voorliefde voor oude boeken en prenten te combineren met een uitgebreide natuurkennis en zijn belangstelling voor volkskunde.

Boussauw J., 2024.
Uitgeverij Noordboek, Gorredijk, 272 blz., ISBN 978 94 6471 259 9, € 24,90.

Bijzondere waarnemingen uit Vlaamse Ardennen+

Najaar 2024 - *Dimitri Van de Populiere*

Buidelmees © Kasper Snoeck

Het najaar, dan gaan de alarmbellen af bij de vogelkijkers. Er beweegt van alles en elke dag is er een nieuwe mogelijkheid om iets te ontdekken. De trek begint al gestaag in de zomer, maar piekt écht in het najaar. Hieronder vind je een overzicht van wat er gezien werd bij ons.

September

In het begin van deze maand werd er geoorde fuut gezien op de Callemoeie en de nieuwe plas in Ruien. In Zulte zaten 5 lepelaars en tot 7 kleine zilverreigers. Koereiger werd gezien over Eke en in de Langemeersen waren er maximaal 13 ex. Daar kwam ook een purperreiger aan de grond en er vloog er ook een over Sint-Denijs-Boekel. In Ronse werd regelmatig een juveniele zwarte ooievaar gezien.

Visarend kende deze maand een piek met maar liefst 45 verschillende waarnemingen. Wespendief schoof ook goed door. Bruine kiekendief kende enkele topdagen, waaronder 7-09, toen werden er aan de Tissenhove 79 ex geteld en aan de Loweg Mullem 63 ex. De eerste blauwe kieken doken ook op. Havik werd 5 maal gezien. Rode wouw werd 7 maal gezien en ook zwarte wouw werd nog gezien, doorgaans zeldzaam in najaar bij ons. De eerste smellekens flitsten voorbij.

Een influx van roodpootvalk in België ging ook bij ons niet onopgemerkt voorbij. Op 7-09 werden er twee gezien over Franskouter, één ex over TTP (TrekTelPost) Loweg en één langs TTP Tissenhovemolen. Op het einde van de maand werd er nog een vijfde exemplaar gezien over Eine!

Over de telposten vlogen deze maand ook verschillende goudplevieren en zelfs nog 2 keer morinelplevier: één over Franskouter (Hilbran V.) en twee over Mater (Ludo VDL). Over Franskouter in Boekel vloog ook nog bontbekplevier en twee steenlopers (Hilbran V.). In Zulte werden bosruiter en twee zwarte ruiters gezien.

De knapste vondst van die maand moet wel de grauwe franjepoot geweest zijn aan de Callemoeie door Björn D. Het is nog maar de derde waarneming voor VA+, de eerste sinds begin jaren 70.

De laatste kwartel van het jaar werd gezien in Dikkelvenne (HVE) op 20-09. Het was een erg goed jaar voor deze soort in VA+ met waarnemingen uit 22 verschillende km-hokken. Oehoe begon ook opnieuw te roepen deze maand. In Welden was er een ringvangst van draaihals. Nog een paar late doortrekkers: een tiental waarnemingen nog van gierzwaluw (laatste 29-09 Nederzwalm), koekoek over TTP Loweg (7-09).

Gekraagde roodstaart (7wnm), paapje (38wnm), tapuit (86wnm) en roodborsttapuit (34wnm) trokken door VA+ op weg naar het zuiden. Bij die laatste soort zitten er natuurlijk ook lokale broedvogels tussen. In het kasteelpark van Nokere zaten 6 grote lijsters. Over St-Maria-Latem trok een zeldzame grote pieper (Hilbran V.). Drie duinpiepers trokken over Franskouter (Hilbran V).

Oktober

In deze maand dendert de trein van de trekvogels volle bak verder. De aantallen spreeuwen, vinken en lijsters stijgen met de dag. Over St-Denijs-Boekel vlogen 6 toendrarietganzen. Kraanvogels werden gezien over Nazareth (6 ex) en Dikkelvenne (1 gehoord). Een lepelaar rustte uit in Zulte. Kleine zilverreiger werd op 7 plekken gezien. In de Langemeersen werden tot vijf koereigers gezien.

Goudplevieren kwamen goed door deze maand en werden vanop de TTP's regelmatig waargenomen. Aan de Callemoeie kwam een bonte strandloper naar beneden.

De bekende Pontische meeuw, P4K0 uit Polen, voorzien van gele kleurring, werd regelmatig opgemerkt in de regio. De eerste geelpootmeeuw van het najaar kwam slapen aan de Callemoeie.

Visarend werd op trek nog 5 keer gezien over VA+ deze maand. Ook havik vond zijn weg naar de regio met 7 waarnemingen. Bruine kiekendief kende nog enkele topdagen qua doortrek in het begin van oktober, maar doofde langzaam uit naar het einde van de maand toe terwijl blauwe kiekendief logischerwijs een omgekeerde tendens kende, zij het wel in veel lagere aantallen dan bruine. Voor rode wouw is oktober ook een prima maand. Er waren 7 waarnemingen, trek. Voor buizerd bleef een échte piek uit qua doortrek. Smelleken kende een goede doortrek en werd 18 keer genoteerd. Een stuk meer in vergelijking met vorige jaren.

smelleken Gould - 1837

De oehoes werden actiever en liet zich horen op minstens 5 locaties, allen in het zuiden van onze regio. Ransuil werd roepend gehoord in Machelen. Een middelste bonte specht werd gezien in Bachte.

Buidelmees, geen jaarlijkse gast in onze regio, dook op in de Langemeersen. Lieven VDW zag er 5 ex kort neerstrijken. Bladkoning is de laatste 10 jaren ook (bijna) een jaarlijkse bezoeker. In oktober kregen we er twee op bezoek: één in Lozer (Simon D.) en één in St-M-Latem (Hilbran V.). Grote lijster begint ook op doortrek steeds schaarser te worden met amper 6 waarnemingen. Beflijster kende halverwege de maand een doortrekpiek, met een maximum van 12 ex over Eine. Koperwiek daarentegen trok wel normaal door. Roodborsttapuiten doken op in 6 km-hokken en tapuit in 7 km-hokken. Ringmussen worden steeds schaarser en lieten zich enkel nog in het zuidoosten van de regio zien. Een activiteit van de VWG werd opgevrolijkt met een waarneming van grote pieper (Nico G, e.a.) over Huise. Over Rozebeke vloog een barmsijs. Een Europese kanarie vloog over Eine. Grauwe gors dook op in Ruien (Lucia D) en St-Denijs-Boekel (Hilbran V).

Boomleeuwerik doet het tegenwoordig goed. Het aantal broedparen in Europa stijgt, en dat is ook merkbaar aan de doortrek. 2024 is het jaar met de meeste boomleeuweriken (op trek) sinds 2000. Dit in schril contrast met zijn neefje de veldleeuwerik die steeds verder afneemt. Een opvallende mini-invasie van appelvink tekende zich duidelijk af met heel wat waarnemingen van deze soort. Ook in 2017 gebeurde dit.

November

Nu mindert de najaarstrek in intensiteit. De grote aantallen zijn voorbijgetrokken. Hier en daar passeren er nog wat achterblijvers, maar verrassingen kunnen altijd.

De eerste kolganzen lieten zich opmerken, met hier en

daar enkele kleinere groepjes. Op de Callemoeie dook een Zwarte zee-eend op (Nico G). Opvallend, het is de vierde waarneming in vijf jaar voor deze soort in VA+. Om de vijfde waarneming te vinden moeten we al 18 jaar terug in de tijd. Op de Integra in Eke werd een 1ste winter parelduiker opgemerkt door Kay P. Het is nog maar de 5de waarneming van deze duiker in VA+ sinds 2000. Ook een mannetje brilduiker werd er opgemerkt.

Een kraanvogel werd gehoord over Strijpen. Verschillende goudplevieren trokken ook over de regio en kwamen soms eens naar beneden. Solitaire wulpen trokken over Eke en de Langemeersen. Bokjes werden gezien in Roborst en Ruien.

Op de Callemoeie kwam zwartkopmeeuw slapen, tot max. 7 Pontische meeuwen en 2 geelpootmeeuwen. Ook een koereiger bleef er eens slapen.

Boven Deinze werd een overvliegende jan-van-gent gezien (Viviane L). Dit is nog maar de 3de waarneming ooit van deze zeevogel in VA+!

In het roofvogeldepartement noteren we 1 maal havik, nog 2 (late) bruine kiekendieven, een 20-tal blauwe kiekendieven, vijf rode wouwen en nog drie smellekens. Het gros van deze waarnemingen betreft doortrek.

Over de Integra trok ook een velduil. In de Langemeersen bleef er een enkele dagen pleisteren. Oehoes lieten zich ook enkele keren horen. Een middelste bonte specht was aanwezig in het St-Pietersbos te Ronse, waar ook zwarte specht zich liet horen. Verschillende grote lijsters waren nog on the move in het begin van de maand. Kramsvogels waren in oktober nog vrij afwezig, maar begonnen in november toch iets meer in beeld te komen. Roodborsttapuit werd nog opgemerkt op drie locaties.

Over de Reytmeersen vlogen twee ringmussen, de enige waarneming in november van de soort. Goudvink werd gezien in Meilegem en Ruien. Vorige winter kenden we een invasie van barmsijs, maar dat lijkt niet opnieuw te gebeuren met in november maar drie waarnemingen.

Rapport over de wasbeer in Vlaanderen

Wasberen zijn roofdieren die oorspronkelijk afkomstig zijn uit Noord en Midden-Amerika. In Europa zijn het exoten. Zowel ontsnappingen van dieren uit kwekerijen en zoo's en van huisdieren, als opzettelijke loslatingen voor de pelsjacht lagen aan de basis van blijvende vestiging in het wild buiten het oorspronkelijke areaal. In Frankrijk, Duitsland en Wallonië komt deze soort ondertussen al algemeen voor en de soort koloniseert nu ook Henegouwen en Vlaanderen. Op basis van alle waarnemingen blijkt dat de populatieontwikkeling in heel Vlaanderen zich al in een gevorderd stadium bevindt: wasberen hebben zich inmiddels al in elke provincie in het wild voortgeplant.

De vraag of, en desgevallend hoe, wasberen (nog langer of opnieuw) systematisch dienen bestreden te worden in West-Europa, maakt voorwerp uit van actueel internationaal overleg. Los daarvan kan ingrijpen in specifieke situaties wenselijk zijn om, lokaal en tijdelijk, een acuut probleem in het natuurbehoud te helpen milderen of vermijden.

Wasbeer © Rik Desmet

In Vlaanderen valt de wasbeer onder het Soortenbesluit (2009), partim uitheemse soorten. Sinds augustus 2016 werd daarbij via een EU-verordening een verbod op het particulier houden of verhandelen van wasbeer ingesteld. Deze beperkingen kwamen bovenop het impliciete verbod dat reeds gold op basis van de 'Positieflijst zoogdieren', waar wasbeer niet is opgenomen.

Van Den Berge K., *et al.*, (2024) - De wasbeer (*Procyon lotor* L. 1758) in Vlaanderen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2024 (50) - Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. - doi.org/10.21436/inbor.112941474

Gele kwik © Rik Desmet

Akkervogels verdienen extra aandacht

Simon Desmet & Johannes Jansen

Sinds de jaren 1960 zijn landbouwvogels in West-Europa met maar liefst 70% afgenomen. Kievit, patrijs, veldleeuwerik, geelgors, grauwe gors … Het zijn allemaal soorten die het niet goed doen en daarom onze aandacht en inzet verdienen. Het Meetnet Agrarische Soorten (MAS) van het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) volgt daarom sinds 2024 in heel Vlaanderen via tellingen de trends van broedvogels (en zoogdieren) in landbouwgebied nauwgezet op en voert daarnaast diepgaander onderzoek naar akkervogels.

De zogenaamde boerenland- of landbouwvogels omvat de vogelsoorten die het landbouwlandschap als habitat hebben. Daartoe rekenen we niet alleen akkervogels, maar ook weidevogels (grutto, wulp, tureluur, …) en boerenerfvogels (witte kwikstaart, boerenzwaluw, kerkuil, …). Ongeveer een derde van de in Europa voorkomende vogelsoorten is voor zijn voortbestaan afhankelijk van landbouwgebied, zowel voor het vinden van voedsel als voor het nestelen. Het gevarieerde landschap van de Vlaamse Ardennen, met enerzijds hoger gelegen, open kouters en anderzijds kleinschalige en structuurrijke beek- en riviervalleien, vormt in principe het decor waar twee types akkervogels zich kunnen thuis voelen: de OLA's en KLA's, wat staat voor Open of Kleinschalig Landschap Akkervogels.

- OLA's, denk aan kievit, gele kwikstaart en veldleeuwerik, houden niet van opgaande elementen zoals bomen(rijen), gebouwen, enz. die hun uitzicht op predatoren belemmeren. Ze foerageren en nestelen doorgaans op de grond of net erboven.
- KLA's daarentegen verkiezen KLE's (kleine landschapselementen) zoals hagen, houtkanten en knotwilgen, waarin of waaronder ze hun nest bouwen, zich verschuilen en naar voedsel zoeken. Enkele typische soorten zijn steenuil, kneu en geelgors.

Het spreekt voor zich dat een doordacht beleid ruimtelijke ordening cruciaal is om geschikt habitat voor deze twee types akkervogels te behouden, net als een kwaliteitsvol ingekleed landschap waarin die vogels hun voedsel, beschutting en veilige nestplaats kunnen vinden.

Verklaringen voor de afname

Naast het verlies aan geschikt habitat zijn er meerdere redenen voor de algemene afname van boerenlandvogels: de voornaamste is – zo blijkt uit onderzoek – de intensivering van de landbouw, met zijn snel opeenvolgende

bewerkingen, toegenomen inzet van gewasbeschermingsmiddelen, drainage, schaalvergroting en dergelijke. Daarnaast leidt de massale afname van insecten (-50% op 50 jaar tijd in Vlaanderen, zo stond afgelopen zomer nog te lezen in een bericht van Natuurpunt Studie[1]) tot voedseltekort bij insecteneters en tijdens de jongenfase. Veel akkervogelsoorten schakelen in de winter over op een dieet van onkruidzaden en granen, maar door de efficiëntere oogsttechnieken en grootschalige inzet van herbiciden wordt het voor akkervogels steeds moeilijker om een graantje of zaadje mee te pikken.

Het Meetnet Agrarische Soorten (MAS)

Vanuit het landbouwbeleid zijn er maatregelen in het leven geroepen om voedsel en nestgelegenheid opnieuw voor akkervogels beschikbaar te maken: de zogenaamde beheerovereenkomsten (BO's) en ecoregelingen. Met het Meetnet Agrarische Soorten van het INBO willen we een vinger aan de pols houden of het landbouw- en soortenbeleid verbetering oplevert voor akkervogels. We willen niet enkel hun aantallen kennen, maar ook te weten komen waar, en hoe vaak ze succesvol nestelen. Daarom volgen we – ook in de Vlaamse Ardennen – aan de hand van observatie het broedsucces van veldleeuwerik en geelgors. Tijdens de winter wordt onderzocht welke gewassen voedsel voor akkervogels leveren.

1 https://www.natuurpunt.be/nieuws/natuurpunt-op-zoek-naar-een-miljoen-insecten-deze-zomer

Oproep

Beschik je over een degelijke vogelkennis en ben je vertrouwd met de herkenning van (akker)vogels op zicht en geluid? **Dan wil je misschien tellingen uitvoeren voor het Meetnet Agrarische Soorten!**

Op inbo.be/mas vind je alle info. In de Vlaamse Ardennen kunnen we zeker nog enkele vrijwilligers verwelkomen. Neem vrijblijvend contact op met simon.desmet@inbo.be bij interesse of vragen.

Duik mee het veld in op zoek naar overwinterende akkervogels

Wil je na het lezen van dit artikeltje meer over akkervogels en het MAS-project te weten komen? Ga dan mee op akkervogelexcursie op zondag 16 februari van 9.30u tot 12 uur. Plaats van afspraak wordt hoogstwaarschijnlijk Ooikeplein, maar inschrijven is noodzakelijk omdat de locatie kan wijzigen in functie van de voedselbeschikbaarheid voor (en daarmee aanwezigheid van) akkervogels. De afstand zal 3 à 5 km bedragen. Mail je naam en telefoonnummer naar simon.desmet@inbo.be om je voor de excursie in te schrijven. Het aantal deelnemers is beperkt tot 25.

Crossen in de bossen

Op 6 oktober kroonde Mathieu van der Poel zich tot wereldkampioen gravel. Dat kampioenschap startte in Halle en ging via het Hallerbos, het Zoniënwoud en het Meerdaalwoud richting Leuven. Dwars door het Nationaal Park Brabantse Wouden, "een uniek landschap met oude boskernen en monumentale bomen", zoals de organisatie trots aankondigde.

Gravelparcours gaan door bos en veld, langs weinig bereden wegen. Naar aanleiding van dit wereldkampioenschap verscheen er in De Morgen van 5 oktober een column van Hans Vandeweghe. Het is geweten dat deze journalist de controverse niet schuwt, maar wat hij in deze bijdrage schreef is schandalig en het is verwonderlijk dat de geviseerde instantie daar niet fors op reageerde. Hij schrijft onder andere: "Het is verbazingwekkend hoeveel van die paden en wegen ons volgebouwde Vlaanderen nog telt. Als ze tenminste niet al of niet illegaal worden afgesloten door een grootgrondbezitter of omgeploegd door een boer. Nog erger, als ze niet worden afgesloten door het Agentschap Natuur en Bos (ANB), waar ze – enige mogelijke conclusie – een bloedhekel moeten hebben aan mensen op een fiets. Nu, overtuigde gravelaars hebben een alternatief. Zij kunnen in dezen het principe van de burgerlijke ongehoorzaamheid huldigen en zich laten leiden door het devies dat waar mag worden gewandeld of paardgereden, ook mag worden gefietst. Op voorwaarde dat rekening wordt gehouden met de andere gebruikers en desgevallend de snelheid wordt gemilderd, ook al moet het even stapvoets.

Word je toch tegengehouden door een boswachter of andere geüniformeerde, dan kun je opteren voor een praatje en je burgerlijke ongehoorzaamheid uitleggen. Het is evenwel niet ondenkbeeldig dat de geüniformeerde het op zijn/haar heupen krijgt en je ID-kaart of naam vraagt. Dat is dan het sein om beleefd goeiedag te zeggen en gewoon weg te fietsen. Er zitten geen atleten bij ANB, succes verzekerd."

Het is alsof je bezitters van een snelle wagen aanmoedigt om in een fietsstraat niet te stoppen voor de politie omdat je toch sneller rijdt. En mogen automobilisten zich laten leiden door het devies dat waar mag worden gewandeld of paardgereden ook met de auto mag worden gereden?

Natuurliefhebbers hadden op voorhand wel wat vragen of het een goed idee was om duizenden racefietsers dwars door waardevol natuurgebied te sturen, maar volgens de organisatie zou dit WK toonaangevend worden op het vlak van duurzaamheid. Wat daarvan terechtkwam, bleek uit een lezersbrief in dezelfde krant (21-10-2024). Ondanks de belofte bleek het parcours na afloop bezaaid met afval. De schrijver stelt terecht dat "Wat mij betreft: kans verkeken, ga volgende keer maar ergens anders fietsen. De laatste stukjes ongerepte natuur die we in Vlaanderen hebben, zijn geen pretpark voor grote sportevents."

LE ROY RINASSUR BVBA
Crelan
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
T. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Weideschorpioenvlieg

De ‘overige’ insecten

Tekst en foto’s Johan Raes

Er zijn een aantal orden en families van insecten die, om morfologische redenen of omdat ze gewoonweg als groep te klein zijn om bij de grote orden (*Lepidoptera*, *Hymenoptera*, *Diptera*, …) gerekend te worden, bij waarnemingen.be in een aparte categorie werden ondergebracht: ‘insecten (overig)’.

Omdat ik geen duidelijk overzicht had van wat er allemaal precies tot ‘overige insecten’ wordt gerekend, contacteerde ik Natuurpunt Studie. Ik kreeg (zoals gewoonlijk) al snel een antwoord van Pieter Van Dorsselaer. Dit is de link: https://waarnemingen.be/taxa/?name=&species_group=6.

Oeps, een lijst met een 300-tal families, dat had ik nou ook niet verwacht. Blijkbaar zijn hier wel veel families opgenomen waarvan er geen waarnemingen geregistreerd staan.

Bij opvraging van de eerste naam uit die lijst blijkt dat een lege doos, zoals ook bij de volgende.

Als we ons beperken tot de (grote) groepen waarbij ook een Nederlandse benaming staat, en waarvan er ook nog eens waarnemingen in onze regio zijn, dan komen we tot de schorpioenvliegen (*Panorpidae*), haften/eendagsvliegen (*Baetidae*), kakkerlakken (*Blattodea*), zilvervisjes (*Lepismatidae*), stofluizen (*Psocoptera*), schietmotten/kokerjuffers (*Limnephilidae*), oorwormen (*Forficulidae/Dermaptera*), gaasvliegen (*Chrysopidae*), vlooien (*Siphonaptera*), bruine gaasvliegen (*Hemerobiidae*), bidsprinkhanen (*Mantidae*), mierenleeuwen (*Myrmeleontidae*), steenvliegen (*Nemouridae*), watergaasvliegen (*Osmylidae*), mensenluizen (*Pediculidae*), slijkvliegen (*Sialidae*) **(2)**, sponsgaasvliegen (*Sisyridae*), en waaiertjes (*Stypolidae*).

Slijkvlieg

Nog altijd een behoorlijke lijst. Om dit artikel behapbaar te houden zal ik mij voor sommige families beperken tot een korte omschrijving, enkele families vallen zelfs uit de boot.

Het mogen dan al buitenbeentjes zijn, de misfits onder onze insecten, dat betekent niet dat ze minder interessant zijn dan andere beestjes.

Voor alle duidelijkheid: het zijn allemaal hexapoda, zespotigen dus. De andere ongewervelden (spinnen, duizendpoten, pissebedden, …) vinden we op waarnemingen.be terug onder de categorie ‘geleedpotigen (overig)’.

Gewone Tweevleugel

Wie opvragingen doet op soortenniveau zal in deze categorie meermaals de naam van entomoloog Koen Lock als validator terugvinden. Als er problemen zijn bij determinatie van deze insecten, dan heeft hij al snel het antwoord. Alvast mijn dank voor de talloze goedkeuringen (al dan niet na correctie) van mijn eigen observaties.

Schorpioenvliegen (orde *Mecoptera*, fam. *Panorpidae*) zijn geen vliegen. Ze hebben sowieso al een rare vorm (met hun verlengde zuigsnuit en lang achterlijf), maar ze hebben twee paar vleugels en vallen dus buiten de orde *Diptera*.

Bij ons komen 5 soorten voor: de gewone schorpioenvlieg (*Panorpa communis*), de Duitse schorpioenvlieg (*P. germanica*), de weideschorpioenvlieg (*P. vulgaris*) **(1)**, de bergschorpioenvlieg (*P. alpina*), en de zeldzame roodkopschorpioenvlieg (*P. cognata*). Onder ‘details’ op waarnemingen.be vinden we het onderscheid goed aangegeven (dwarsbanden, wortelvlek, …). De bergschorpioenvlieg staat niet als zeldzaam genoteerd, maar is in 2024 toch maar een drietal keer in de Vlaamse Ardennen waargenomen.

De roodkop, die niet altijd een rode kop heeft, maar het mannetje wel altijd een laatste hoekig gewoon segment, werd enkel in de Everbeekse bossen gezien. Daar kon ik er een paar jaar geleden zelf ook één fotograferen.

Haften (orde *Ephemeroptera*, familie *Baetidae*) kennen we ook onder de naam eendagsvliegen, weliswaar een misleidende benaming, want sommige larven kunnen enkele jaren leven, en enkele imago’s meerdere dagen.

De algemeenste soort, jou zeker bekend, is de gewone tweevleugel **(3)** (*Cloeon dipterum*). Zeker de mannetjes vallen op, met hun muffinogen/turbo-ogen en lange voorpoten. Haften leven liefst (als nimf) in stilstaand of langzaam stromend water. De voorbije zomer zaten er bijna dagelijks op mijn schuifraam, hoewel daar enkel een goot voor afwatering langs ligt, dat blijkt dus al voldoende.

Het woord kakkerlak roept geen prettige gevoelens op. In huis zijn ze dan ook een pest, het gaat dan meestal om de Duitse kakkerlak (*Blattella germanica*). Ze zijn bijzonder taai, veel soorten zijn resistent geworden tegen insecticiden, ze kunnen zelfs bestraling aan, en zelfs na onthoofding kunnen ze nog dagen rondrennen.

Maar ook in onze natuur leven er enkele soorten *Blattodea* (een orde waartoe trouwens ook termieten worden gerekend), waar ze wel een nuttige functie hebben. Zo ruimen ze afvalstoffen op, en dragen zo bij tot de bemesting van de bodem.

Noordse kakkerlak

Ze zijn te herkennen aan de lange voelsprieten en het afgeplatte achterlijf. De frequentste zijn hier de Noordse kakkerlak (*Ectobius lapponicus*) **(4)**, de boskakkerlak (*E. sylvestris*), en de dwarsbandkakkerlak (*Planuncus tingitanus s.l.*).

Papiervisje

Ectopsocus Briggsi

Mystacides longicornis

Gewone oorworm

Goudoogje

Misschien vind je ook wel eens een zilvervisje (*Lepisma saccharinum*) in de lavabo? Tot de *Lepismatidae* behoort ook het vierstreepzilvervisje (*Ctenolepisma lineata*) en het papiervisje (*Ctenolepisma longicaudatum*) **(5)**. Deze laatste heb je beter niet in huis, want zoals de naam suggereert, lust deze wel eens een blaadje papier, met tekst en al. Het papiervisje verschilt van het zilvervisje door zijn langere staarten, die even lang zijn als het lichaam.

Stofluizen (*Psocoptera*) vind ik er best koddig uitzien. Ze lijken wat op bladluizen, maar hebben bijtende monddelen, geen zuigende. De Nederlandse benaming is misleidend, want het zijn geen luizen en ze hebben niets met stof. Ze eten vooral schimmels en korstmossen. Blijkbaar zijn deze diertjes in de Benelux nog niet zo goed onderzocht. Nochtans zijn ze in de natuur redelijk vlot te vinden, op boomschors of bladeren. Als je goed kijkt natuurlijk, want met max. 5 mm zijn het kleintjes. Vooral *Ectopsocus briggsi* ***(6)*** en *E. Petersi* zijn hier al gekend. Ze houden van een vochtige omgeving (eventueel ook in woningen).

Schietmotten (*Trichoptera*, familie *Limnephilidae/Leptoceridae*), omwille van hun larvestadium ook wel kokerjuffers genoemd, zijn zeker bekend bij wie al eens een nachtvlinderval plaatst. Zo vind je wel eens een drieband-zwartpalp (*Mystacides longicornis*) **(7)** tussen de nachtvlinders. Schietmotten hebben echter geen schubben op de vleugels, maar beharing.

Oorwormen (orde *Dermaptera*) zijn hier vooral bekend door de gewone oorworm (*Forficula auricularia*) **(8)**. Maar ook de kleine oorworm (*Labia minor*), de bosoorworm (*Chelidurella guentheri*), en de parkoorworm (*Apterygida media*) worden soms in de Vlaamse Ardennen gespot, vooral rond de taalgrens.

Gaasvliegen behoren tot de netvleugeligen (*Neuroptera*). De *Chrysopidae* zijn de ‘groene’ gaasvliegen. Er zijn namelijk ook nog andere families, zoals de Hemerobiidae, de bruine gaasvliegen. Van de groene soorten kennen we vooral het goudoogje (*Chrysoperla carnea s.l.*) **(9)**. Waarom hierbij *s.l.* vermeld staat (*sensu lato* = in brede zin) wordt breeduit uitgelegd op waarnemingen.be (zie bij ‘Details’ van deze soort).

De gewone gaasvlieg (*Chrysopa perla*) lijkt zeer sterk op het goudoogje, maar heeft een meer blauwige kleur en ook wat zwarte tekening. Het goudoogje oogt ook wat frêler.

Slijkvliegen (orde *Megaloptera*, familie *Sialidae*) lijken wel wat op gaasvliegen, in de zin dat ze ook hun vleugels in dakvorm opvouwen. Maar ze zijn forser gebouwd, en hebben een donker lichaam en vleugels. Slijkvliegen houden van vochtige omgevingen, en zijn ook bekend onder de benaming elzenvliegen. De gewone slijkvlieg (*Sialis lutaria*) is algemeen, maar als ik de geregistreerde waarnemingen in onze streek bekijk enkel in het voorjaar (eind maart-begin april).

Steenvliegen (orde *Plecoptera*, familie *Nemouridae* = beeksteenvliegen **(10)**) lijken dan weer wat op slijkvliegen. Maar deze insecten vouwen hun vleugels plat op de rug. De kans dat je een imago van een beeksteenvlieg vindt, zoals de gewone beeksteenvlieg (*Nemoura cinerea*), is niet erg groot.

Beeksteenvlieg

Het grootste deel van hun leven brengen ze namelijk als nimf (larve) in het water door, zoals de larven van haften. Aanwezigheid van beeksteenvliegen is trouwens een indicatie van zuiver water.

Tot slot een bende waar we liever niets mee te maken hebben: mensenluizen (*Pediculidae*).

We kennen maar twee soorten: de hoofdluis (*Pediculus humanus*), en de schaamluis (*Pthirus pubis*). Gewoon uit nieuwsgierigheid heb ik eens de waarnemingen opgevraagd.

Van de hoofdluis staan er sinds 2000 (maar) een tiental waarnemingen geregistreerd. Van de schaamluis is er geen enkele waarneming in de Vlaamse Ardennen. Enkel in De Pinte is er eentje uit 2013, met als belangrijke info van de waarnemer: niet op mezelf … Als we op deze statistieken kunnen afgaan blijkt het prima gesteld met onze lichaamshygiëne!

Volgende keer een verhaaltje over ‘echte’ vliegen (geen fake news).

n.v.d.r.:
Er is een digitale gaasvliegentabel voor 1,25 euro te downloaden via de JNM winkel (https://winkel.jnm.be/index.php) In Nederland verscheen er recent een haftenlarventabel, ook deze is te verkrijgen via de JNM winkel, alsook een tabel over schietmotten.

We delen in de rouw van

Bernard De Potter en bij het overlijden van
zijn vader Antoine De Potter (°11-05-1940, † 17-11-2024)

Arsène Benoot en familie bij het overlijden van
echtgenote Ivette Moerman (°15-02-1941, † 1-11-2024)

Annemie Windels en familie bij het overlijden
van echtgenoot Marc Verstraeten (°24-12-1928, † 5-10-2024)

An en Peter De Podt en familie bij het overlijden
van hun moeder Chris Decorte (°18-02-1939, † 16-11-2024)

© Rik Desmet

In memoriam Yvette Moerman

Eén november 2024: een datum die diep gegrift zal blijven in het geheugen van Arsène Benoot, haar echtgenoot, toen Yvette zo plots van hem heen gegaan is. Een datum ook, die wij Natuurpunters en oud-Wielewalers ons elk jaar zal laten herinneren aan wat Yvette betekend heeft voor onze vereniging en voor ons persoonlijk.

Yvette was altijd paraat als er gewerkt moest worden: de boekenstand bemannen tijdens de winteravonden, op de Vlaamse Ardennendag en andere gelegenheden; de zaal en de tafels versieren bij feestelijke bijeenkomsten; bijspringen bij het opdienen ter gelegenheid van de vieringen van de opeenvolgende jubilea van Wielewaal en Natuurpunt …

Maar vooral, en dat was minder zichtbaar voor de gewone leden, het minutieus bijhouden van het ledenbestand met in de marge notities van wie onze vereniging gesteund had bij de aankoop van onze natuurreservaten, wie een herinnering moest gestuurd worden omdat het lidgeld nog niet betaald was, wie van buiten onze afdeling toch steunend abonnementsgeld betaald had om ons ledenblad ‘Natuurbeleving’, en later ‘Meander’, toch te ontvangen, … en dit allemaal nog op fiches voor de intrede van de computer.

Maar zelfs toen de computer al volop gebruikt werd, zorgde ze ervoor dat de adresetiketten mooi gegroepeerd waren per gemeente en later voor de afdeling ‘Tussen Leie en Schelde’ per straat en verdeler (onder het motto dat Marcel Nachtergaele haar geleerd had: “elke frank of euro die we niet uitgeven aan administratie kunnen we goed gebruiken voor het hoofddoel van onze vereniging, nl. ‘Natuurbehoud’”. Om dezelfde reden ontzag ze zich de moeite niet om de tijdschriften mooi gesorteerd per postnummer in speciale bakken af te leveren in het postsorteercentrum in Wondelgem, omdat we op die manier een gunstiger posttarief kregen … En als een nummer van ‘Meander’ al eens wat te dik uitviel en op de gewichtslimiet balanceerde om van dat voordeeltarief te kunnen genieten, dan zette ze die bakken de dag ervoor dicht bij de chauffage …

Kortom, zij dacht als goede huismoeder, aan alles om “de boel goed draaiende te houden”.

En als ik terugdenk aan het tijdperk van vóór de ‘Meander’, toen de ‘Natuurbeleving’ nog gestencild werd door Arsène: dat waren heroïsche tijden, toen we samen met Leonard en Rosy de losse bladen raapten en samenvoegden en de adresetiketten plakten in hun garage, terwijl we tussendoor door Yvette verwend werden met een koffie of een ander drankje. Dat zijn herinneringen die men ons niet meer kan afpakken … herinneringen aan Yvette, de ‘moeder’ van onze ‘moederafdeling Schelde-Leie.’

Moge dat een troost en steun zijn voor Arsène …

Karel De Waele

© Robin Van Heuverswyn

In memoriam Marc Verstraeten

Marc behoorde tot de generatie van pioniers die onze natuur spontaan dichter bij een groot publiek kon brengen. Hij had nog dat ruimer inzicht van hoe die natuur en het oude landschap in elkaar zat, kijken door de bril van Marc zou een uitdrukking kunnen zijn. Hij was van uit zijn woonplaats en werkterrein Avelgem steeds verbonden met de Vlaamse Ardennen en het Kluisbos waar hij ook tot op late leeftijd ‘zijn bos’ kon beleven. Zoals vermeld op het herdenkingskaartje herinneren we hem als schoenmaker op rust, creatieveling, gids en natuurbewonderaar en daar kunnen gerust nog een paar titels bij zoals goochelaar/tovenaar voor de kleinkinderen en volleerd grappenmaker voor de iets ouderen.

Norbert Desmet

Uitzetten van grote modderkruiper in de Leievallei

Op maandag 21 oktober 2024 werden er meer dan 1000 grote modderkruipers uitgezet in de Keuzemeersen en Latemse meersen als onderdeel van het Soortbeschermingsplan grote modderkruiper. De grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis L.*) is een rolronde, langwerpige vis die maximaal 30 cm groot kan worden en opvalt door de aanwezigheid van 10 baarddraden en 2 goudkleurige lengtestrepen op de flank.

Grote modderkruiper[2]

De soort was vroeger lokaal goed gekend omdat hij onweer kon voorspellen, door zich dan zeer onrustig te gedragen, en werd tot in de jaren ‘60 met dit doel bij de mensen thuis in een bokaal gehouden, vandaar zijn naam weeraal. Vooral het stelselmatig verdwijnen van de overstromingsvlaktes en te intensief grachtenonderhoud heeft de soort sterk doen achteruitgaan.

Om deze Europees beschermde soort in Vlaanderen te helpen werd in 2021 door het Agentschap Natuur en Bos (ANB) en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) het herstelprogramma SBZ[1] grote modderkruiper opgesteld met o.a. tot doel de huidige verspreiding beter in kaart te brengen en de gekende relictpopulaties te behouden en versterken door middel van habitatherstel en uitzet van kweekdieren.

De modderkruiper is een zeer moeilijk te vangen vis maar kan opgespoord worden met behulp van eDNA analyse, een nieuwe monitoringstechniek gebaseerd op de detectie van DNA-sporen die vissen in het water achterlaten. Door deze techniek werd recent duidelijk dat er hier en daar nog relictpopulaties aanwezig zijn, onder andere in de Keuzemeersen.

Deze zomer werden nog een aantal moerasgebieden verder stroomopwaarts langs de Leie bemonsterd voor de analyse van eDNA, onder andere de Zeverenbeekvallei in Deinze.

Mensen die de soort ooit nog gezien of gevangen hebben mogen steeds met INBO contact opnemen via jeroen.vanwichelen@inbo.be.

1 SBZ: Speciale beschermingszone; SBP: soortbeschermingsprogramma. Het achtergrondrapport van het SBP voor grote modderkruiper vind je op https://purews.inbo.be/ws/portalfiles/portal/99250136/VanWichelen_etal_2023_AchtergrondrapportGroteModderkruiper.pdf
2 Bloch (1785) - Ichtyologie, ou, Histoire naturelle, générale et particulière des poissons : avec des figures enluminées, dessinées d’après nature

Kalender

januari - april 2025

Woensdag 15 januari

Lokale Algemene Vergadering - *Natuurpunt Ronse*

Bespreking van het voorbije jaar en planning van het nieuwe werkjaar. Verkiezing van nieuwe bestuursleden. Iedereen die zich actief wenst in te zetten is zeker welkom!

- 19u - 22u, De Branderij Zuidstraat 13 te 9600 Ronse
- We voorzien pannenkoeken en een drankje.
- Philippe Moreaux, 0476 49 24 61, Moreauxphilippe1951@gmail.com

Vrijdag 17 januari

Gezamenlijke nieuwjaarsreceptie van Natuurpunt VA-*plus* en Milieufront Omer Wattez vzw

We zetten het nieuwe jaar in met een hapje en een drankje.

- 19u30 – 23u, Zaal De Kroon, Dorpsstraat 12 te 9667 Horebeke
- Graag vooraf een seintje aan MOW vzw, Dijkstraat 75 te Oudenaarde, tel. 0476 17 07 67 of via mail info@milieufrontomerwattez.be of via https://bit.ly/41CzSSs

Zaterdag 18 januari

Beheerdag op Grootmeers - *Natuurpunt Kruisem*

Werken op natuurreservaat Grootmeers

- 9u - 12u, Groot hekken, aan Trekweg langs Schelde
- Eddy Van Den Abeele, 0474 62 20 52, ed.vandenabeele@skynet.be
- Goed schoeisel, warme kledij, evt werkmateriaal

Zaterdag 18 januari

Werkdag Middenloop Zwalm - *Natuurpunt Zwalmvallei*

In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglijst.

- 10u – 16u
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- Stevig schoeisel, werkhandschoenen

Zaterdag 18 januari

Voederplank 4! Opgelet, roodborstje op komst! - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen, Boembekemolen*

Tijdens een korte wandeling ontdekken we allerlei (tuin)vogeltjes. We maken voedsel voor de vogeltjes en proberen ze te spotten. Samen maken we er een gezellige fladderende namiddag van.

- 14u – 16u30, Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Roselinde van Caenegem
- Inschrijven noodzakelijk, max 15 deelnemers
- Roselinde van Caenegem, roselinde_vancan@hotmail.com
- Zeker goede wandelschoenen of laarzen aandoen

Zondag 19 januari

Nieuwjaarswandeling - *Natuurpunt Zwalmvallei en Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Iedereen is welkom op deze eerste gezinswandeling van het jaar. Langs historische wegen wordt onze aandacht getrokken door het landschap dat er in zijn winterse pracht op zijn mooist bij ligt. Tijdens de wandeling kan je genieten van een gezellige receptie.

- 10u - 13u, Kerk van Sint-Goriks-Oudenhove, Kruiswaterplein
- Vincent Decroock
- Jan François; jan@aardbol.be
- Hou rekening met het weer, de paden kunnen er modderig bijliggen.

Zondag 19 januari

Nieuwjaarswandeling en -receptie - *Kern Rondom Burreken*

We wandelen het nieuwe jaar in en heffen het glas op een boeiend en vruchtbaar 2024!

- 14u – 17u, Kerk van Schorisse, Zottegemstraat
- Inschrijven is verplicht, stuur een mail naar burreken@natuurpunt.be of schrijf in via de link van Natuurpunt https://bit.ly/41CA5VK
- Renaat Vermeulen, 0484 22 89 11
- Laarzen of stevige schoenen

Zaterdag 25 januari

Gezinswerkdag Bos t'Ename - *Kern Werkgroep Bos t'Ename*

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.

- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 25 januari

Natuurbeheerwerken in de Langemeersen - *Natuurpunt Oudenaarde-plus*

We knotten enkele wilgenrijen. We zorgen voor takkenscharen, zaagjes en bijlen. Drank wordt voorzien.

- 9u – 16u, Meersstraat te Petegem aan de Schelde
- Aansluiten kan ook na 9 uur.
- Paul Cardon, cardon.paul@gmail.com, 0474 39 02 77
- Picknick voor middagpauze. Werkhandschoenen

Zaterdag 25 januari

Keltische wandeling : Imbolc - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen + Natuurpunt Zwalmvallei*

Imbolc betekent in het oud Iers letterlijk vertaald 'rond de buik'. De aarde, het land, de akkers, het is de buik van moeder aarde. Onze voorouders de Kelten, dansten en sprongen over de akkers voordat de aarde werd omgeploegd. Het was de tijd om het nieuwe zaad te planten in de buik van moeder aarde. Een tijd van grote vreugde want de winter was overwonnen! We nemen jullie mee in de natuur die wakker wordt, we vertellen, spelen en proeven en voelen al dat nieuwe leven.

- 16u - 19u, Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Sappho Segaert, Ingeborg Berkmoes, Lutgarde Marie Vervaet
- Inschrijven is nodig, maximum 25 deelnemers. Deelnameprijs is 3€, ter plaatse te betalen.
- Lutgarde Marie Vervaet; lutgarde.vervaet@telenet.be, 0496779953
- Doe laarzen aan en een warme jas. Kinderen en volwassenen, iedereen is welkom! Het terrein is niet geschikt voor kinderwagens en rolstoelen.

Zaterdag 25 januari

Slaapplaatstelling meeuwen - *Natuurpunt Vlaamse Ardennen + Vogelwerkgroep*

De slaapplaats van de Callemoeie in Nazareth is uitgegroeid tot de drukste meeuwenslaapplaats van VA+. De vele meeuwen kunnen er in rust de nacht doorbrengen. In de vooravond verzamelen ze met enkele duizenden. Kokmeeuwen, stormmeeuwen, zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen komen er elke winteravond. De laatste jaren doorgaans ook enkele Pontische meeuwen. Zwartkop- en geelpootmeeuwen worden er ook geregeld opgemerkt. Verdiep u samen met de gidsen in de verschillende kenmerken, verenkleden, leeftijden enzovoort. Maar bovenal: geniet van deze mooie vogels.

- 15u30 tot zonsondergang, Parking Nijverheidsstraat aan de zuidkant van de plas, vlakbij de brug over de E17
- Björn Deduytsche en Nico Geiregat
- Bjorndeduytsche@gmail.com en nico.geiregat@telenet.be
- Verrekijker (eventueel telescoop), warme kledij

Zondag 26 januari

Seizoenswandeling met aansluitend Nieuwjaarsreceptie in de Natuurboerderij - *Kern Werkgroep bos t'Ename + Natuurpunt Oudenaarde-plus*

Na een verkwikkende winterse natuurwandeling is iedereen welkom in de Natuurboerderij voor een Bourgondische nieuwjaarsreceptie

- 9u tot 12u + aansluitend receptie, Parking op het einde van de Kapellestraat, Kapellestraat, 9700 Oudenaarde
- Guido Tack
- Aan de natuurboerderij (Boskant 56) kan niet geparkeerd worden!
- Guido Tack, 0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be
- Waterdicht schoeisel of laarzen zijn een must!

Maandag 27 januari

Werkdag Bos t'Ename - *Kern Werkgroep bos t'Ename*

Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u, loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54, thebockfamily@hotmail.com
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 1 februari

Beheerwerken in het Burreken - *Kern rondom Burreken*

Elke eerste zaterdag van de maand wordt er met een enthousiast team samengewerkt in het Burreken: maaien, bomen knotten, hout opruimen, wegen onderhouden...

- 9u – 12u30, Groenstraat in Horebeke
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
  Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
- Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 1 februari

Beheerwerken Bois Joly - *Natuurpunt Ronse*

Kortzetten van een houtkant.

- 10u - 16u, Parking begraafplaats Hogerlucht op de Ommegangstraat, van daaruit is het 10 min. te voet
- Neem lunchpakket mee, de organisatie zorgt voor soep en een drankje. Steeds mogelijk om in de loop van de dag aan te sluiten.
- Philippe Moreaux 0476 49 24 61 Moreauxphilippe1951@gmail.com
- Waterdicht schoeisel, Als je die hebt: takkenschaar, werkhandschoen, snoeizaag, e.d.

Zaterdag 1 februari

Ledenfeest - Lokale Algemene Ledenvergadering *- Natuurpunt Houtem*

Graag stellen we onze werking aan je voor, geven we een update van het beheerproject Smoorbeekvallei en vertellen wat we voor jou komend jaar in petto hebben. Aansluitend volgt een boeiende lezing over amfibieën en overzetacties in Vlaanderen door Dominique Verbelen.
De avond zal er als volgt uitzien:
- verwelkoming - terugblik 2024
- vooruitblik 2025
- lezing amfibieën en overzetacties Dominique Verbelen
- gezellige babbel bij een hapje en een drankje
We hopen ook jou te mogen verwelkomen.

- 18u30 – 22u, Muziekcentrum De Garage, Kerkkouterstraat 62, 9520 Sint-Lievens-Houtem
- Bestuur Natuurpunt Houtem – Dominique Verbelen
- www.natuurpunthoutem.be of nphoutem@gmail.com

Zondag 2 februari

Vogeltocht naar Schouwen-Duiveland, Zeeland *- Natuurpunt Vlaamse Ardennen + Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus*

We gaan op zoek naar wintervogels en typische watervogels zoals ganzen, eenden en steltlopers langs diverse plaatsen in Schouwen-Duiveland. De voorbije edities haalden we telkens een heel mooi soortenaantal.
Hoogtepunt van de dag kan de ijseend worden aan Brouwersdam!

- 7u tot 18u30 / 19u, Verzamelen Kerk Eke, Kerkplein
- Luk Neujens / Tijs Naessens
- We maken de verplaatsing per wagen (kostendelend)
- Luk8neujens@gmail.com, 0471 87 10 54
- Verrekijker (eventueel telescoop), vogelgids, warme kledij, lunchpakket (waarschijnlijk mogelijkheid tot warme lunch 's middags, neem contact op met de gids om na te vragen)

Zondag 2 februari

Startactiviteit in Wontergem met wandeling in Vondelmeersen *- Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

Onze eerste activiteit van het jaar gaat deze keer door in Wontergem. In meerdere groepen ontdekken we de meersen en het veengebied rond de Vondelbeek. Er is een speelse wandeling voor jonge gezinnen. We sluiten af met gratis pannenkoeken en geven een overzicht van alle nieuwe activiteiten.

- 14u-17u, Kerk Wontergem – Stroomkesstraat 5, 9800 Deinze
- Meerdere gidsen
- Koen Houthoofd

Dinsdag 4 februari, zaterdag 8 februari , dinsdag 18 februari, dinsdag 25 februari

Natuurfotografie voor groentjes (Deinze) *- Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

Zie elders in dit nummer

- Theorie 19u30-22u / praktijk 9u30-12u30, Theorie Brielpaviljoen Lucien Matthyslaan 1, 9800 Deinze
- Jens Verwaerde (Natuurpunt Academie)
- Prijs 45 EUR (leden) – 55 EUR (niet leden). Meer info en inschrijven via https://bit.ly/49AoJU9
- Quinten Allemeersch, quinten.allemeersch@gmail.com

Dinsdag 4 februari

Lezing Low impact Man – *Milieufront Omer Wattez vzw Nazareth-De Pinte i.s.m. Natuurpunt Boven-Schelde*

Steven is een levensstijlactivist, toekomstverbeelder, performer, auteur en spreker. Hij is bekend door zijn reeks Low Impact Man op VRT Canvas, een reeks waarin hij stap voor stap zijn ecologische voetafdruk verkleint. In de eco-comedy voorstelling brengt hij inspiratie voor toekomstbestendig leven en werken, vol humor, interactie en meezingers. Hoe ziet duurzaam leven er uit, in evenwicht met de natuur? Je keert huiswaarts met een toekomstbeeld waarin voor circulaire en sociale economie een belangrijke rol is weggelegd.

- 20u – 22u, Ontmoetingscentrum Polderbos, Polderbos 20 in De Pinte
- Steven Vromman
- Prijs: MOW-leden: € 5 - niet-leden: € 10. Mail naar info@milieufrontomerwattez.be om je in te schrijven. Nadat je van ons een bevestiging van je inschrijving ontvangen hebt, kan je het juiste bedrag overschrijven op rekeningnummer BE84 9796 1861 3259 van Milieufront Omer Wattez vzw om je inschrijving definitief te maken.
- info@milieufrontomerwattez.be

Vrijdag 7 februari

Algemene Ledenvergadering *- Natuurpunt Zwalmvallei*

We vervullen de VZW verplichtingen maar gaan dan in gesprek over onze dromen en verwachtingen. Met een glaasje en een hapje. Het is het moment om je kandidaat te stellen voor de bestuursploeg. Hartelijk welkom. Ook aan iedere geïnteresseerde die even wil proeven van een bestuursvergadering.

- 20u - 22u, Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Jan François; jan@aardbol.be

Zaterdag 8 februari

Natuurbeheerwerken in de Langemeersen *- Natuurpunt Oudenaarde-plus*

We knotten enkele wilgenrijen. We zorgen voor takkenscharen, zaagjes en bijlen. Drank wordt voorzien.

- 9u – 16u, Meersstraat te Petegem aan de Schelde
- Aansluiten kan ook na 9 uur.
- Paul Cardon, cardon.paul@gmail.com, 0474 39 02 77
- Picknick voor middagpauze, werkhandschoenen.

Zaterdag 8 februari

Beheerdag op Grootmeers *- Natuurpunt Kruisem*

Werken op natuurreservaat Grootmeers

- 9u - 12u, Groot hekken, aan Trekweg langs Schelde
- Eddy Van Den Abeele, 0474 62 20 52, ed.vandenabeele@skynet.be
- Goed schoeisel, warme kledij, eventueel werkmateriaal

Zaterdag 8 februari

Braakballen pluizen - workshop *- Natuurpunt Oudenaarde-plus*

Door braakballen van uilen uit te pluizen, nemen we een kijkje op de menukaart van de uilen. De onverteerde (droge) voedselresten geven niet alleen weer wat ze gegeten hebben maar vertellen ook veel over de prooien die voorradig zijn in de omgeving. Na een korte inleiding worden de deelnemers, onder deskundige leiding, aan het werk gezet.

- 14u - 17u, Natuurboerderij Bos t'Ename, Boskant 56, 9700 Oudenaarde
- Norbert Desmet
- Op voorhand inschrijven via website, max. 20 deelnemers
- Gudrun Snauwaert, gsnauwaert@yahoo.com
- Een loepe, oude tandenborstel en fijn pincet. Er is materiaal voorzien maar als het kan toch zelf meebrengen.

Zondag 9 februari

Wintervogelwandeling in de Zingemse meersen *- Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus + Natuurpunt Kruisem*

We maken een stevige wandeling van 7 km doorheen de Zingemse Scheldemeersen en natuurgebieden op zoek naar winter- en watervogels.

- 8u30 tot 12u, Scheldebrug Zingem-Zwalm. Verzamelen aan ingang Grootmeers
- Dimitri Van de Populiere
- Je kan ook kiezen om de wandeling af te snijden na 4km indien de volledige toer te lang is.
- dimitrivandepopuliere@gmail.com, 0473 52 13 44
- Verrekijker, vogelgids, warme kledij, waterdicht schoeisel vereist!

Zondag 16 februari

Akkervogelexcursie *- Natuurpunt Oudenaarde-plus + Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus*

Kom meer te weten over akkervogels – de stakkers van de akkers – en het Meetnet Agrarische Soorten.

- 9u30 – 12u, Waarschijnlijk Ooikeplein, maar de locatie kan wijzigen in functie van de voedselbeschikbaarheid voor (en daarmee aanwezigheid van) akkervogels. Mail daarom je naam en telefoonnummer naar simon.desmet@inbo.be om je voor de excursie in te schrijven. De afstand zal 3 à 5 km bedragen.
- Simon Desmet
- Maximaal aantal deelnemers: 25.
- simon.desmet@inbo.be
- Verrekijker, waterdicht schoeisel

Zondag 16 februari

Bezoek aan het Faunahuis *- Kern Rondom Burreken*

Laat je verrassen en bezoek het Faunahuis. Verneem wat natuurinclusief bouwen betekent en hoe je de ecologische biodiversiteit in en rond je woning, een ander gebouw of infrastructuur kan behouden én vooral vergroten.

- Open deur tussen 10u en 16u., Perreveld 5 in Brakel.
- Dirk Criel, 0475 45 05 34

Zondag 16 februari

Gezinswandeling: Smoorbeekvallei *- Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen + Natuurpunt Zwalmvallei*

Landschapswandeling doorheen de Smoorbeekvallei

- 14u -17u, Gentsestraat Zonnegem, ter hoogte van huisnummer 84
- Erwin Declercq
- Karel De Vuyst; devuystkarel@gmail.com
- Aangepast schoeisel want terrein kan er erg modderig bij liggen.

Zaterdag 22 februari

Gezins- Werkdag Middenloop Zwalm *- Natuurpunt Zwalmvallei*

Aanplant bosgebied tussen Wolvenhoek en Boembekemolen.

We voorzien soep, pannenkoeken en mattentaarten na afloop van de aanplant. Hartelijk welkom, in het bijzonder aan de kindjes.

- 10u - 13u, Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Jan François; jan@aardbol.be

Zaterdag 22 februari

Gezinswerkdag Bos t'Ename - *Kern werkgroep bos t'Ename*

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in en rond het bos

- 9u -12u en/of 13u30- 17u (over de middag wordt er eten voorzien), Natuurboerderij, Boskant 56, 9700 Oudenaarde.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79, pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 22 februari

Werkdag houtkant in Wontergem - *Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

De houtkant wordt op voorhand geknot door de werkgroep. Alle grote takken worden verzameld als brandhout, met het sprokkelhout maken we een takkenwal. Het hout wordt op het eind van de dag verdeeld onder de helpers, neem in dat geval best een aanhangwagen mee.

- 9u - 16u , Vondellos (zijstraat van de Terdonckstraat)
- Koen Houthoofd en Rik Desmet, tel 0470 55 02 36
- Werkhandschoenen en laarzen. Vergeet je picknick niet als je de hele dag blijft. Wij zorgen voor drank.

Maandag 24 februari

Werkdag Bos t'Ename - *Kern werkgroep Bos t'Ename*

Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. Daarbij worden allerlei werken in en rond het bos gedaan.

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u, Natuurboerderij, Boskant 56, 9700 Oudenaarde.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54, thebockfamily@hotmail.com
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Vrijdag 28 februari

Film '2040' - *Natuurpunt Vlaamse Ardennen + Milieufront Omer Wattez vzw*

In 2040 zal de dochter van filmmaker Damon Gameau een jonge vrouw van 21 zijn. Maar hoe zal haar leefwereld eruit zien in het licht van de klimaatopwarming? Gameau wil focussen op oplossingen en vindt tijdens zijn reis heel wat inspirerende verhalen. Zo verkent hij in deze documentairefilm uit 2019 duurzame technologieën en innovaties die momenteel bestaan of in ontwikkeling zijn, zoals hernieuwbare energie, regeneratieve landbouw en duurzame steden. '2040' is een inspirerende en hoopgevende film over hoe de wereld er in 2040 zou kunnen uitzien.

- 19u30- 22u, GC het Marca, kruispunt Kokerellestraat en Maarkeweg, Maarke
- Inschrijving via https://www.natuurpunt.be/agenda/filmvoorstelling-2040-19318
  Gezamenlijk initiatief van De Markeerders - Natuurpunt - VELT – MOW. In samenwerking met 'Avansa Vlaamse Ardennen Dender'.
  Inkom: 7euro bij inschrijving, 8 euro aan de kassa

Vrijdag 28 februari

Lezing: 1.000+soortenjaar@Paddenbroek! Voorbeeld van een succesvolle inventarisatie. - *Natuurpunt Vlaamse Ardennen + Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus + Natuur&Zwalm*

Het 1.000+soortenjaar in het Paddenbroek is een prachtvoorbeeld van een succesvolle inventarisatie. Een inspiratiebron voor ieder die met beheer bezig is. De geïnteresseerde maakt er kennis met de enorme biodiversiteit in onze Vlaamse Ardennen. Zie ook elders in deze Meander.

- 20u - 23u, Zaal Peerdestok A in Gemeenschapscentrum De Munk, Sportlaan 3, Munkzwalm - Zwalm
- Lucia Decuyper, trekker van het project, vertelt met veel passie over het onderzoek. Zij fleurt de lezing op met prachtig foto- en beeldmateriaal.
- Inschrijven verplicht: https://bit.ly/4fjCGa3
  Deelnameprijs is 5€ ter plaatse te betalen
- Vincent Decroock, vincent.decroock@natuurpunt.be

Zaterdag 1 maart

Beheerwerken in het Burreken - *Kern Rondom Burreken*

Maaien, bomen knotten, hout opruimen, wegen onderhouden... Met een enthousiast team samenwerken en genieten van de natuur.

- 9u – 12u30, Groenstraat in Horebeke.
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
  Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
- Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 1 maart

Bushcraftcafé: Vuur maken + gebruik van een dutch oven. - *Kern werkgroep Bos t'Ename*

Op basis van skillsharing wordt stilgestaan bij hoe je vuur maakt in de natuur. Daarnaast wordt het wat en hoe van de dutch oven toegelicht en toegpast.

- 9u- 17u, Parking op het einde van de Kapellestraat, Kapellestraat, 9700 Oudenaarde
- Pieter Spiessens
- Deelname gratis maar inschrijving verplicht via deze link : https://www.natuurpunt.be/agenda/bushcraft-wat-is-een-dutch-oven-vuur-maken-in-de-natuur-20034!
- Pieter Spiessens, 0478 93 61 02, pieter_spiessens@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen zijn aangewezen.

Zondag 2 maart

Spechten- en mezentocht in het Kluisbos - *Natuurpunt Vlaamse Ardennen + Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus*

Voorjaarsgeluiden en territoriumgedrag van boomklevers, mezen (o.a. glanskop) en spechten, mogelijks middelste bonte specht.

- 7u – 10u, Parking aan Recreatieoord Poletsestraat 59, 9690 Kluisbergen
- Thijs Lietaer
- Inschrijven verplicht via https://bit.ly/3DbPXEg
- Thijs Lietaer 0473 58 17 14 of thijs.lietaer@telenet.be
- Verrekijker, warme kledij, stevig schoeisel, vogelgids

Zaterdag 8 maart

Timmer zelf jouw nestkastje. Workshop voor meisjes en jongens van 10 tot 14 jaar - *Natuurpunt Oudenaarde-plus + Kern werkgroep Bos t'Ename*

Het vogelhuisje dat we maken, kan je op een mooi plaatsje hangen in de tuin. Daarna is het met spanning afwachten welke vogeltjes met takjes, mos en pluisjes aanvliegen om een warm en gezellig nestje te maken. Hoe trots zal je zijn op jouw eigen creatie als je de hongerige kleintjes hoort piepen en de ouders in de weer ziet om hun kroost te voeden en die later te zien uitvliegen?

- 14u-17u, Natuurboerderij, Boskant 56, 9700 Oudenaarde
- Jonathan De Poorter
- Inschrijven verplicht via Natuurpunt website. Het aantal is beperkt tot 8 deelnemers.
- Gudrun Snauwaert, gsnauwaert@yahoo.com
- Meer info bij inschrijving via de website

Zondag 9 maart

Familiale wandeling in Bois Joly - *Natuurpunt Ronse*

De natuurlijke evolutie van een bos

- 14u-17u, Ingang rechtover Hogerlucht 122 te Ronse
- Patrick Alexander
- De evolutie van het bos Bois Joly tussen 1993 (aankoop bos) en nu
- Patrick Alexander, 0495 45 37 77, p.alexander@telenet.be
- Waterdicht schoeisel.

Zondag 9 maart

Lentemaaltijd - *Natuurpunt Zwalmvallei*

Heerlijke maaltijd ten voordele van onze natuurgebieden in Brakel, Zottegem en Zwalm

- 11u30 - 15u, Bevegemse Vijvers, Zottegem
- www.natuurpuntzwalmvallei.be of info@natuurpuntzwalmvallei.be

Dinsdag 11 maart

Voordracht 'Biodiversiteit in de tuin' door Marc Espeel - *Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

Zie elders in dit nummer. Inkom 6 EUR pp. Voor deze activiteit hoef je niet te reserveren.

- 20u - 22u, CC De Brouwerij Stationsstraat 3 B, 9810 Nazareth
- Marc Espeel
- Tip: Kom zeker ook een kijkje nemen in natuurlijke tuinen in Deinze, Zulte en Nazareth op onze Open Natuurtuinendag op 22 juni.
- Jeroen Bossaer

Donderdag 13 maart
Vervolg op 20 en 22 maart, evenals op 3 april

Start cursus: Natuurfotografie voor beginners - *Natuuracademie + Natuurpunt Zwalmvallei: + Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen + Natuur&Zwalm*

Zie elders in dit nummer

- 19u30-22u, Zaal Peerdestok A in Gemeenschapscentrum De Munk, Sportlaan 3, Munkzwalm - Zwalm
- Jens Verwaerde, lesgever van Natuuracademie.
- Inschrijven via: https://bit.ly/41BT1DV
- Vincent Decroock, vincent.decroock@natuurpunt.be
- Fototoestel of smartphone

Zondag 16 maart

Gezinswandeling: Van Velzeke tot Ruddershove: Op stap met De Bende van Jan de Lichte - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen + Natuurpunt Zwalmvallei*

We wandelen van de historische kern van Velzeke naar het verdwenen (?) hart van Ruddershove over het Jan de Lichtepad en keren via de Paddestraat terug. Onderweg worden we vergezeld door De Bende van Jan de Lichte.

- 14u - 17u, Kerk van Velzeke
- Vincent Decroock
- Een wandeling met accent op erfgoed en cultuur midden de ontluikende lente.
- Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be
- Voorzie je op de weersomstandigheden en nodig iemand uit om mee te stappen.

Zondag 23 maart

Gezinswandeling: Op stap met 'Moeder Natuur' - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen + Natuurpunt Zwalmvallei*

We gaan langs de Zwalmbeek op zoek naar voorjaarsbloeiers en hun vriendjes. We komen langs een poel... en wie weet wat we daar allemaal vinden

- 14u - 17u, Schalmstadtbrug, einde Rekegemstraat. Parkeren kan aan de parking van voetbalclub SK Munkzwalm, Rekegem 19, Zwalm
- Roselinde Van Caeneghem
- Inschrijven via: https://bit.ly/3DtFVhO
- Roselinde van Caenegem, roselinde_vancan@hotmail.com
- Goede stappers

Zondag 23 maart

Bezoek aan het Faunahuis - *Kern Rondom Burreken*

Laat je verrassen en bezoek het Faunahuis. Verneem wat natuurinclusief bouwen betekent en hoe je de ecologische biodiversiteit in en rond je woning, een ander gebouw of infrastructuur kan behouden én vooral vergroten.

- Open deur tussen 10u en 16u., Perreveld 5 in Brakel.
- Dirk Criel, 0475 45 05 34

Zaterdag 29 maart

Gezinswerkdag Bos t'Ename - *Kern werkgroep Bos t'Ename*

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in en rond het bos

- 9u -12u en/of 13u30- 17u (over de middag wordt er eten voorzien), Natuurboerderij, Boskant 56, 9700 Oudenaarde.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79, pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 30 maart

Wandel & Ontbijt@Boembekemolen - *Natuurpunt Zwalmvallei*

Te reserveren via Carla Verdonck.

- 9u - 12u, Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Wandel één van onze prachtige wandelroutes en kom ontbijten op ons terras. Bij slecht weer in de molen. Voor 18 euro / persoon
  Cava-koffie-appelsap. Pistolet met kaas-ontbijtkoek-rozijnenbrood. Gekookt ei-yoghurt met granola. Vers fruit.
  Wie nà het ontbijt een begeleide wandeling wil meemaken, kan om 11u aansluiten bij de gids Roselinde Van Caeneghem.
- Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70

Zondag 30 maart

Wandelen na het Ontbijt - Gezinswandeling - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Na een stevig ontbijt is het heerlijk om te vertoeven in de natuur. We maken een ontspannende wandeling van door de mooie omgeving.

- 11u - 13u, Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Roselinde Van Caeneghem
- Vertrek is aan de Boembekemolen. Aankomst aan het Riedeplein.
- Roselinde van Caenegem, roselinde_vancan@hotmail.com

Zondag 30 maart

Op pad in het veengebied 'Zeverenbeekvallei' - *Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

De vallei van de Zeverenbeek behoort tot de mooiste verborgen stukjes natuur van Vlaanderen. Na de ijstijd werd de vallei van de Zeverenbeek een moeras dat langzaamaan opgevuld werd met veen. Dit veen is op sommige plaatsen enkele meters dik en werkt als een spons die veel water vasthoudt. Voor Vlaanderen is dit een uniek gegeven. Tijdens de wandeling bezoeken we de meersen langs de Vondelbeek en via het (net vernieuwde) knuppelpad kunnen we de natste stukken veengebied doorkruisen.

- 14u - 17u, Kerk Wontergem – Stroomkesstraat 5, 9800 Deinze
- Jeroen Bossaer
- Organisatie van Natuurpunt De Ratel. Vergeet niet te reserveren op www.natuurpunt.be/agenda/op-pad-in-het-veengebied-zeverenbeekvallei-19915
- Goede wandelschoenen, afstand is +/- 5 km

Maandag 31 maart

Werkdag Bos t'Ename - *Kern werkgroep Bos t'Ename*

Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. Daarbij worden allerlei werken in en rond het bos gedaan.

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u, Natuurboerderij, Boskant 56, 9700 Oudenaarde.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54, thebockfamily@hotmail.com
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Woensdag 2 april

Boembekemolen: Infosessie biodiversiteit i.s.m. Pomona vzw, boerderij Puur Aerde, HOGENT, Velt Land van Rhode, Velt Vlaamse Ardennen en Natuurpunt Zwalmvallei. - *Milieufront Omer Wattez vzw + Natuurpunt Zwalmvallei + Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen*

Het golvend landschap uit onze streek kent heel wat uitdagingen en troeven richting biodiversiteit. Graag bekijken we deze avond hoe we dit kleinschalig in onze tuin toepassen en wat de mogelijkheden zijn binnen de landbouw. Deze avond delen we de inzichten van over de betekenis van biodiversiteit in jouw tuin en hoe je het belang van biodiversiteit naar jouw omgeving kan vertalen.

- 19u30 – 22u, Boembeke 9, 9660 Brakel
- Stefanie Delarue - Stéphanie De Caluwé
- De toegang is gratis. Inschrijven kan via info@pomonapuuraerde.be
- info@pomonapuuraerde.be, info@milieufrontomerwattez.be

Woensdag 2 april

Opening zomerseizoen van de Boembekemolen, Boembekemolen 18, Brakel - Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen

Van woensdag 2 april tot 30 oktober is de Boembekemolen elke woensdag-, vrijdag- en zaterdagnamiddag open van 14u tot 18. Op zon- en feestdagen van 10u tot 18u. Welkom in de molen en op het terras. Mooie wandelingen vertrekken in de buurt en passeren aan de molen. Ideaal voor een uitstap met je organisatie of vereniging en om dan even te verpozen op het terras. Geef in dat geval een seintje met hoeveel jullie passeren. De parking aan de molen zelf is beperkt.

- Kaarten van de streek en diverse info is beschikbaar in de molen.
  Op het eerste verdiep kan je terecht voor uiteenlopende info en/of tentoonstellingen.
  Voor snuiters hebben we een splinternieuw natuurbelevingspad in de onmiddellijke buurt.
- Karel De Vuyst; devuystkarel@gmail.com

Zaterdag 5 april

Beheerwerken in het Burreken - *Kern Rondom Burreken*

Maaien, bomen knotten, hout opruimen, wegen onderhouden ... Met een enthousiast team samenwerken en genieten van de natuur.

- 9u – 12u30, Groenstraat in Horebeke
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
- Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
- Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 5 april

Kennismakingsmoment voor nieuwe terrasmedewerkers Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Op deze dag kan je rustig kennismaken met alle facetten van het terras. Na een bijkomende meeloopstage gedurende een namiddag ben je klaar om te bedienen op ons terras. Zo word je één van de terrasmedewerkers in één van de 15 bezoekerscentra van Natuurpunt in Vlaanderen.

- 10u - 12u of 14u - 16u, Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- dieterlernout@natuurpunt.be

Zondag 6 april

Workshop: De mooiste inheemse rupsen maken - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Kinderen (6 - 12j), al dan niet in duo met ouders, grootouders, maken hun rups in klei. Wij zorgen ervoor dat deze gebakken worden. Op zaterdag 26 april schilderen we samen de rupsen in hun authentieke kleuren. Vanaf 3 mei stellen we deze tentoon in de molen. Op zondag 26 oktober worden de rupsen afgehaald door de makers.

- 14u - 17u, Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Karel De Vuyst
- Inschrijven noodzakelijk, deelnameprijs is 5€ ter plaatse
- Karel De Vuyst; devuystkarel@gmail.com
- Voorkennis van kleibewerking is niet nodig.

Zaterdag 12 april

Natuurpunt Houtem gaat vreemd; bezoek Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) - *Natuurpunt Houtem*

Ben jij ook benieuwd naar wat het INBO precies doet? Natuurgids en INBO-medewerker Daan neemt ons mee achter de schermen! Hij vertelt over het onderzoek naar de opkweek van zeldzame amfibieën en vissen: waarom het nodig is, hoe het in zijn werk gaat, en wat het oplevert.
We duiken in het belang van het redden van bedreigde soorten en ontdekken hoe het INBO innovatieve technieken gebruikt om populaties te herstellen en te beschermen. Daan leidt ons rond op hun locatie, waar je met eigen ogen kunt zien hoe wetenschappelijk onderzoek en natuurbehoud samenkomen, een unieke kans om meer te leren over biodiversiteit en de werking van het INBO.
In de namiddag verkennen we de Brusselse groene gordel gedurende een geleide natuurwandeling.

- 10u – 17u, Dwerboschstraat 26, 1630 Linkebeek. Mogelijkheid tot carpoolen: afspraak om 8u45 op parking Hofkouter, 9520 Sint-Lievens-Houtem (stuur voorafgaand een mailtje)
- Daan Van Eenaeme
- www.natuurpunthoutem.be of nphoutem@gmail.com
- Picknick en drank, stapschoenen en aangepaste kledij

Zondag 13 april

Vroegemorgentocht Pyreneeën, Ronse - *Natuurpunt Vlaamse Ardennen + Natuurpunt Ronse*

We wandelen langs de oude spoorwegberm tussen de bossen, akkers en graslanden. Langsheen houtkanten en hagen waar de boodschappers van de lente zich zullen laten horen. Onderweg bezoeken we ook poeltjes in het bos met vuursalamanderlarven en poelen in grasland met volwassen alpenwater- en vinpootsalamander.

- 7u tot ongeveer middag, Parking Roterijstraat 307, Ronse
- Philippe Moreaux / Dimitri Van de Populiere
- We wandelen enkele kilometers, in een traag tempo.
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- Verrekijker, vogelgids, laarzen of waterdicht schoeisel.

Zondag 13 april

Lentewandeling - *Kern werkgroep Bos t'Ename*

Kom genieten van het bos in al zijn pracht tijdens de bloei van de voorjaarsflora.

- 9u - 12u + aansluitend receptie, Parking op het einde van de Kapellestraat, Kapellestraat, 9700 Oudenaarde
- Guido Tack
- Guido Tack, 0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be
- Waterdicht schoeisel of laarzen zijn een must!

Zondag 13 april

Planteninventarisatie Strijpen, Berkelbos - *Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-plus + Natuurpunt Zwalmvallei*

Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 23 12. Landelijk gebied met bosjes en houtkanten, Zwalm- en Molenbeek, Jan de Lichtepad, begraafplaats.

- 10u - 13u, Parking begraafplaats Strijpen, Kluisstraat 2, 9620 Zottegem
- Heidi Demolder, tel. 0476 40 34 52
- Flora, loep, laarzen of stevige stapschoenen.

Zaterdag 19 april

Werkdag Middenloop Zwalm - *Natuurpunt Zwalmvallei*

We kijken uit naar jouw hulp bij het onderhouden, aanplanten, uitbreiden, ...van onze natuurgebieden. Dit zijn er heel wat. We kunnen jouw ondersteuning goed gebruiken. Welkom

- 10u - 16u, Via onderstaande mail vragen we je de plaats van afspraak op te vragen
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- Afhankelijk van de werken vragen we je mogelijks werkmateriaal mee te brengen.

Woensdag 16 april

Workshop Nestkastjes maken - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Lentekriebels in de tuin, samen timmeren we aan een huisje voor tuinvogeltjes. Ondertussen leren we ook de verschillende soorten die in onze tuin aanwezig kunnen zijn.

- 14u - 17u, Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Roselinde van Caenegem
- Inschrijven noodzakelijk, max 10 deelnemers
- Deelnameprijs is 5 €, ter plaatse te betalen
- Roselinde van Caenegem, roselinde_vancan@hotmail.com
- Klein hamertje

Zondag 20 april

Bezoek aan het Faunahuis - *Kern Rondom Burreken*

Laat je verrassen en bezoek het Faunahuis. Verneem wat natuurinclusief bouwen betekent en hoe je de ecologische biodiversiteit in en rond je woning, een ander gebouw of infrastructuur kan behouden én vooral vergroten.

- Open deur tussen 10u en 16u., Perreveld 5 in Brakel.
- Dirk Criel, 0475 45 05 34

Paasmaandag 21 april

Montmarktje - *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen + Natuurpunt Zwalmvallei*

We bemannen de stand van Natuurpunt Zwalmvallei en het Bezoekerscentrum Boembekemolen op deze Bio Korte Keten Markt. De marktbezoekers kunnen genieten van een uniek aanbod aan handgemaakte, biologische en lokale producten, kunst, ambachten, muziek, een hapje en een drankje.

- 10u - 16u, In en rondom de kerk van Roborst (Zwalm, Borstekouterstraat 59)
- Zonder gids
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be
- Een grote tas om jouw producten mee te nemen naar huis.

Paasmaandag 21 april

Gezinswandeling naar het Eeckhoutbos en omgeving - *Natuurpunt Vlaamse Ardennen + Werkgroep Maarkebeekvallei*

Natuurwandeling in de Maarkebeekvallei met speciale aandacht voor de voorjaarsbloeiers in het Eeckhoutbos en het Longkruidbosje

- 14u – 17u, Kerk van Maarke, Maarkeweg-Kokerellestraat
- Michel Vander Vennet, 0486 08 30 78
- Stevig schoeisel of laarzen, verrekijker, loepe

Woensdag 23 april

Start basiscursus 'Natuurbeheer in de Zwalmvallei' - *Natuurpunt Zwalmvallei + Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen + Natuuracademie*

De cursus is er voor iedereen die meer wil weten over het natuurbeheer, die inspiratie zoekt en die wil weten hoe je een beheerplan omzet in praktische beheeractiviteiten. De cursus is afgestemd op de vrijwilliger die zich wil inzetten voor de ontwikkeling van de natuurgebieden in de Zwalmvallei tot biodiverse hotspots. Dit kan door mee te werken aan planning, studie en beheer.

- Cursus over 8 opeenvolgende woensdagavonden en 1 zaterdag (24 mei) van 23 april t.e.m. 18 juni. Telkens van 19u30 tot 22u. Op zaterdag van 9u30 tot 16u., Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Jens Verwaerde, ecoloog, lesgever bij Natuuracademie
- Info en inschrijvingen via de contactpersoon.
- Vincent Decroock, vincent.decroock@natuurpunt.be

Zaterdag 26 april 2025

Gezinswerkdag Bos t'Ename - *Kern werkgroep bos t'Ename*

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in en rond het bos

- 9u -12u en/of 13u30- 17u (over de middag wordt er eten voorzien), Natuurboerdij, Boskant 56, 9700 Oudenaarde.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79, pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 27 april

Vroegemorgentocht langs Donk en Langemeersen - *Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus + Natuurpunt Oudenaarde - plus*

We luisteren en genieten van de vogelzang van de boodschappers van de lente in dit prachtige meersengebied met bloemenrijke hooilanden. Rietvogels, zoals de blauwborst en vogels van het open landschap zoals graspieper en veldleeuwerik fleuren het gebied op met hun aanwezigheid.

- 6u30 – 10u30, Vrije parking Donkstraat, Oudenaarde
- Dimitri Van de Populiere
- Wandeling van 6 km.
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com, 0473 52 13 44
- waterdicht schoeisel, verrekijker.

Zondag 27 april

Lentewandeling in Koppenbergbos - *Natuurpunt Oudenaarde-plus*

We kunnen niet zonder planten. We voeden, kleden, genezen, creëren en bouwen ermee, al heel lang, doorheen de hele mensengeschiedenis. De planten waren er eerst. Ze zijn tot ingenieuze dingen in staat. En toch zijn we soms blind, plantenblind. We laten ons tijdens de wandeling fascineren door wat we zien en ook niet zien. Begrijpen we die wonderlijke plantenwereld?

- 9u30 - 12u, Toegang tot Koppenbergbos bij de N60 te Nukerke. Auto's kunnen parkeren in de Oude Steenweg thv nr 4 in Maarkedal (Nukerke)
- Catheline Coucke 0473 27 16 80
- Deze boswandeling is onderdeel van de Vlaamse Ardennendag. In de namiddag kan je aansluiten op de andere activiteiten
- Gudrun Snauwaert, gsnauwaert@yahoo.com
- Stevige stapschoenen.

Zondag 27 april

Fietstocht naar de happening van de Vlaamse Ardennendag in Louise-Marie - *Natuurpunt Ronse*

Onderweg bezoeken we de reservaten Pyreneeën en Muziekbos

- 10u - 17u, Station Ronse
- Nog te bepalen.
- We lunchen in Louise-Marie en bezoeken de stands van de exposanten op het dorpsplein.
- Philippe Moreaux 0476492461, Moreauxphilippe1951@gmail.com
- Fiets (indien van toepassing: met opgeladen batterij)

Zondag 27 april

Vlaamse Ardennendag - *Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen organiseert: Gegidste wandelingen, belevingsmarkt (natuur, milieu, korte keten, cultuur ,...), muziek en dans, erfgoedinitiatieven, ...
'Sterkere natuur met meer bos - Rond Ronse' vormt ons beleidsthema van de dag.
Met medewerking van Ronse, RLVA, ANB, Variant

- 10u-18u, Kerk, Zaal La Salette en omgeving Louise Marie
- Zie ruimere aankondiging in deze en volgende Meander
- info@vlaamseardennendag.be

Natuurinbreuken?

Inspectieregio West
(Oost- en West-Vlaanderen)

natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be

Kantooruren: 050 247 770
Weekend: bel de politie!

Natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Vlaamse Ardennen *plus* VZW
Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Ond. Nr. 0656674360, RPR Gent, afdeling Oudenaarde
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be

De Boembekemolen, het bezoekerscentrum van Natuurpunt in de Vlaamse Ardennen
Dieter Lernout, coördinator bezoekerscentrum
Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
Boembeke 18 | 9660 Brakel | 0477 76 02 48

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

Lidmaatschap
Je wordt lid door 38 euro te storten op rek. BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Contactpersoon
Rik Desmet (0497 87 56 14, desmet.rik1@gmail.com)

Afdelingen
- Kruisem - Eddy Van Den Abeele (0474 62 20 52, ed.vandenabeele@skynet.be)
- Tussen Leie en Schelde - Koen Houthoofd (0470 55 02 36, koen.houthoofd@natuurpunt.be)
- Oudenaarde *plus* - Paul Cardon (0474 39 02 77, cardon.paul@gmail.com)
- Ronse - Philippe Moreaux (0476 49 24 61, moreauxphilippe1951@gmail.com)
- Sint-Lievens-Houtem - Christine Bonte (bonte.christine@skynet.be)
- Vlaamse Ardennen - Filip Keirse (055 38 78 83, filip.keirse@telenet.be)
- Zwalmvallei - Jan François (09 361 03 00, jan@aardbol.be)

Kernen
- Rondom Burreken - Marie-Anne De Geest (0474 56 05 04, marie-anne.de.geest@hotmail.be)
- Werkgroep Bos t'Ename - Guido Tack (0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be)

Werkgroepen
- Paddenstoelen - Eddy Saveyn (0477 03 20 75, eddy.saveyn@gmail.com)
- Planten - Henk Coudenys (coudenys.henk@belgacom.net)
- Vogels - Dimitri Van de Populiere (0473 52 13 44, dimitrivandepopuliere@hotmail.com)
- Zoogdieren - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)

Reservaten met projectnummer
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf €40 en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van NP met vermelding van het projectnummer:
- Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
- Bois Joly 6625 - Patrick Alexander (0495 45 37 77, p.alexander@telenet.be)
- Bos t'Ename-Volkegembos 6121 - Guido Tack (0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be)
- Bovenlopen Zwalm 6142 - Heidi Demolder (055 42 16 45, heidi.dm@telenet.be)
- Burreken 6602 - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)
- Faunahuis Burreken F-04031 - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)
- Feelbos-Kalkoven 6185 - Lucien Vanden Daele (055 38 70 54)
- Grootmeers 6650 - Tine Dhollander (0495 88 13 40, tine@gwapo.be)
- Heurnemeersen 6063 - Gerard Mornie (gerard.mornie@pandora.be)
- Kordaelbos 6605 - Lieven Kinds (0486 07 93 30, lieven.kinds@telenet.be)
- Langemeersen 6076 - Alexander Van Braeckel (0473 85 45 62, alexander.tine@telenet.be)
- Leiemeersen Astene & Bachte 6109 - Koen Houthoofd (0470 55 02 36, koen.houthoofd@ugent.be)
- Maarkebeekvallei 6670 - Ludo Bauwens (ludobauwens@gmail.com)
- Middenloop Zwalm 6160 - Chris Nuyens (chris_nuyens@telenet.be)
- Munkbosbeekvallei 6151 - Laurent Flostroy (0498 67 71 09, laurent.flostroy@pandora.be)
- Nukerkebos-Bosheide 6641 - Simon Feys (0486 73 06 19, simonfeys@yahoo.com)
- Paddenbroek 9401 - Thijs Lietaer (0473 58 17 14, thijs.lietaer@telenet.be)
- Parkbos-Uilenbroek 6136 - Dominiek Decleyre (dominiek.decleyre@gmail.com)
- Perlinkvallei 6204 - Vincent Decroock (0498 10 95 39, vincent.decroock@proximus.be)
- Pyreneeën-Tombele 6667 - Philippe Moreaux (0476 49 24 6, moreauxphilippe1951@gmail.com
- Rooigembeekvallei 6669 - Joris Van Garsse (0498 14 54 03, joris.van.garsse@telenet.be)
- Vuilbroek 6126 - Axel Heyerick (0479 29 94 73, axel.heyerick@gmail.com)
- Wijmier 6141 - Ludo Bauwens (ludobauwens@gmail.com)
- Vallei van de Zeverenbeek 6082 - Rik Desmet (0497 87 56 14, desmet.rik1@gmail.com)

v.u. Rik Desmet, Lozerstraat 29, 9770 Kruishoutem

afgiftekantoor Gent X
erkenning P203773
bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE